

CRNA GORA
ZAVOD ZA ZAPOSŁJAVANJE CRNE GORE

ISTRAŹIVANJE
DEFICITARNA ZANIMANJA U CRNOJ GORI
U 2021. GODINI

Podgorica, decembar 2022. godine

S A D R Ž A J:

Uvodne napomene	3
1.Deficitarnost zanimanja – opšti pristup	4
1.1.Metodološki pristup	5
1.1.Prvi nivo kvalifikacija obrazovanja – osnovno obrazovanje – nekvalifikovani radnici.....	6
1.2.Drugi nivo kvalifikacija obrazovanja – polukvalifikovani radnici	7
1.4.Srednje obrazovanje.....	9
1.5. Visoko obrazovanje	12
1.6. Deficitarna zanimanja prema regionima.....	16
1.7.Sjeverni region	20
1.8.Središnji region	22
1.9.Primorski region.....	25
2. Zapošljavanje i rad stranaca u Crnoj Gori.....	29
Zaključak.....	40

Uvodne napomene

Nepodudarnost ponude i tražnje za radnom snagom odražava se na neusklađenost sistema obrazovanja sa tržištem rada. Ovaj nesklad je u pozitivnoj korelaciji sa dugoročnom nezaposlenošću. Pored dugoročne nezaposlenosti, tržište rada u Crnoj Gori karakteriše neiskorišćenost ljudskog potencijala koji se ogleda kroz nisku stopu aktivnosti, visoku stopu nezaposlenosti mladih, dispariteti u regionalnoj nezaposlenosti, zapošljavanje radnika iz zemalja regiona itd.

Takođe, tehnološki razvoj doprinosi potrebi za novim zanimanjima, stvara potrebu uske saradnje obrazovnih institucija i privrede tj. prilagođavanju obrazovnog sistema savremenim kretanjima i potrebama privrede.

Istraživanje deficitarnih zanimanja u Crnoj Gori sprovodi se radi detektovanja kadrova koji su deficitarni, njihovih promjena, kako na nivou školske spreme, tako i na nivou pojedinih djelatnosti, kao i poređenju sa drugim podacima posredno vezanim za deficitarna zanimanja: pregled zapošljavanja stranaca, pregled oglašanih slobodnih radnih mjesta i pregled zaposlenih lica, što sve omogućava pravilno donošenje zaključaka i predloga mjera za otklanjanje postojećeg nesklada na tržištu rada.

Izrada analize deficitarnih zanimanjima od značaja je radi:

- Pružanja pravih informacija sa tržišta rada srednjim stručnim školama radi izrade programa profesionalnog savjetovanja učenika prije upisa u srednje škole i fakultete i kreiranja novih programa obrazovanja za nedostajuća zanimanja;
- Planiranja mjera aktivne politike zapošljavanja, prvenstveno programa obrazovanja i osposobljavanja nezaposlenih lica u narednom kratkoročnom i srednjeročnom periodu za ona zanimanja za koja su poslodavci iskazali najveću potražnju, a nisu bili u mogućnosti da je zadovolje raspoloživom ponudom;
- Pružanja informacija svim provajderima obrazovanja odraslih kao pomoć kod blagovremene pripreme za organizovanje obuke odraslih;
- Pružanja informacija Centru za stručno obrazovanje i ostalim institucijama obrazovanja o kretanjima na tržištu rada zbog pripremanja i uslađivanja programa obrazovanja učenika;
- Podsticanja poslodavaca da se uključe u obuku i otpočnu na vrijeme da ulažu u doživotno obrazovanje kako svojih zaposlenih, tako i lica sa evidencije nezaposlenih.

Istraživanje deficitarnosti pojedinih zanimanja na crnogorskom tržištu rada urađeno je na osnovu raspoloživih podataka o ponudi, tražnji i zapošljavanju tokom 2021. godine. Istraživanje se zasniva na:

- podacima koje Zavoda za zapošljavanje vodi kroz zakonom propisane evidencije o nezaposlenim licima i prijavljenim slobodnim radnim mjestima od strane poslodavaca;
- podacima o izdatim radnim dozvolama za rad i zapošljavanje stranaca koje vodi Ministarstvo unutrašnjih poslova Crne Gore;
- podacima o zapošljavanju dobijenim od Uprave prihoda i carina Crne Gore.

1. Deficitarnost zanimanja – opšti pristup

Analiza deficitarnosti zanimanja kao kompleksna kategorija, mora se posmatrati sa više aspekata i to makro i regionalnog nivoa, sa aspekta određenog jaza između znanja i vještina koje nezaposleni sa određenim zanimanjima posjeduju i znanja i vještina koje traže poslodavci, i kao takvu nije je jednostavno definisati i izdvojiti određena zanimanja kao deficitarna. Određena zanimanja, posebno u ugostiteljstvu i turizmu, saobraćaju i ličnim uslugama, mogu biti deficitarna u nekom dijelu države (primorski region) i u određenom periodu (ljetnji), a da su ta ista zanimanja suficitarna u ostalim djelovima Crne Gore i u tom region u ostalim periodima godine. Isto tako, dešava se da poslodavci za određena zanimanja traže znanja i vještine koje nezaposleni sa tim zanimanjima ne posjeduju, odnosno razlog deficitarnosti je u nedostatku dodatnih znanja i vještina tokom školovanja za sve veću zahtjevnost radnih mjesta, kako u proizvodnim, tako i u uslužnim djelatnostima, a posebno u djelatnostima turizma i ugostiteljstva.

Sam podatak o broju nezaposlenih lica sa određenim zanimanjem ne govori nam o deficitarnosti tog zanimanja na tržištu rada, odnosno, na osnovu samo tog podatka ne možemo zaključiti da li je nezaposlenih sa tim zanimanjem mnogo ili malo. Da bi utvrdili položaj nekog zanimanja li grupe zanimanja na tržištu rada broj nezaposlenih moramo uporediti i staviti u odnos sa tražnjom za tim zanimanjem i zapošljavanjem lica sa evidencije Zavoda za zapošljavanje sa tim zanimanjem. Na kvalitetnu analizu u velikoj mjeri utiče i “nedefinisana tražnja” a koja se odnosi na slobodna radna mjesta koja Zavodu prijavljuje poslodavac pri čemu traži bilo koje zanimanje III, IV, VII ili nekog drugog nivoa kvalifikacije zanimanja bez jasne odrednice konkretnog zanimanja.

Poslodavci pored osnovnog zanimanja sve više traže i dodatna znanja i vještine, kako što su znanja stanih jezika, računara, položeni stručni ispiti i posjedovanje određenih licenci (računovođe, zaštitari lica i imovine, arhitekta, programeri, inženjeri i drugi), tako da se dešava da za pojedina zanimanja istovremeno postoji i suficit (za lica bez dodatnih znanja i vještina) i deficit (za lica sa dodatnim znanjima i vještinama).

Naročito kod deficitarnosti visokoškolskih zanimanja, mora se imati u vidu da sa jedne strane, posebno u skorijem vremenu, u zavisnosti na kojoj visoko obrazovnoj ustanovi su stečena, postoji više različitih naziva za, u suštini isto ili slično zanimanje, a sa druge strane, da osim već pomenute nedefinisane tražnje, postoji i određeni segment više puta ponovljene tražnje nakon nerealizovanog oglasa za slobodno radno mjesto.

Na tražnju za visokoobrazovanim kadrom u velikoj mjeri je uticao Program stručnog osposobljavanja lica sa stečenim visokim obrazovanjem. Kako kroz navedeni program poslodavci dobijaju "besplatnu" radnu snagu, sa kojom u značajnoj mjeri zadovoljavaju kadrovske potrebe za visokoobrazovanim radnom snagom, to je i iskazana tražnja-potreba za visokoškolcima, iskazana kroz prijavljena slobodna radna mjesta, značajno manja od stvarno potrebne.

1.1. Metodološki pristup

Na tržištu rada Crne Gore je u vidu ponude, tražnje i zapošljavanja u prethodnih nekoliko godina, bilo prisutno oko 1.700 zanimanja sistematizovanih u oko 70 grupa zanimanja odnosno područja rada.

Za potrebe izrade istraživanja deficitarnosti zanimanja korišćeni su podaci o ponudi, tražnji i zapošljavanju u 2021. godini. Kod analiziranja kretanja i odnosa između ponude, tražnje i zapošljavanja polazilo se od sledećeg:

- **Ponuda** radne snage posmatrana je kroz broj nezaposlenih lica koja su, posredstvom Zavoda za zapošljavanje, ponuđena tržištu rada u toku određenog perioda, tj. kao zbir broja nezaposlenih lica koji se zatekao na početku tog perioda (godine) i lica koja su se u toku tog perioda (godine), kao novi tražioci zaposlenja, prijavila Zavodu i činila dodatnu ponudu, a time i ukupnu ponudu u toku godine (perioda).
- **Tražnja** radne snage utvrđena je na osnovu obima i strukture slobodnih radnih mjesta koja su, Zavodu za zapošljavanje, poslodavci kao svoje potrebe prijavili u toku određenog perioda-godine.
- **Zapošljavanje** je sagledavano na osnovu podataka dobijenih od Uprave prihoda i carina Crne Gore kroz sistem objedinjene registracije poreskih obveznika, obveznika doprinosa i osiguranika, a odnose se na zapošljavanje lica sa evidencije nezaposlenih Zavoda.
- Pod „**suficitima**“ se, u odnosima ponude, tražnje i zapošljavanja, iskazanih na navedeni način, po pojedinim nivoima kvalifikacija obrazovanja, područjima rada ili zanimanjima, smatralo kada je ponuda veća od tražnja i kada je veća od zapošljavanja, a pod „**deficitima**“ kada je prijavljena tražnja veća od ponude i kada je zapošljavanje veće od ponude ili tražnje.
- Na analizu deficitarnosti zanimanja u značajnoj mjeri utiče **neraspoređena tražnja** koja predstavlja slobodna radna mjesta koja su oglasili poslodavci, ali koju nijesu precizno definisali. Prilikom oglašavanja slobodnih radnih mjesta poslodavci, u određenom broju slučajeva, pružajući sebi slobodu u odlučivanju koju omogućava zakon, slobodna radna mjesta ne definišu na nivou konkretnih zanimanja već na nivou grupe zanimanja (npr. oglašavaju slobodno radno mjesto „VSS društveni smjer“ i na to radno mjesto mogu zaposliti nezaposleno lice sa visokim obrazovanjem, a koje je diplomirani ekonomista, diplomirani pravnik, diplomirani sociolog, i druga). Tako oglašena slobodna radna mjesta, obzirom na njihov obim, u značajnoj mjeri utiču na potcjenjivanje tražnje za konkretnim zanimanjima, a samim tim i na potcjenjivanje broja i definisanja deficitarnih zanimanja. U cilju minimiziranja nepreciznosti prilikom utvrđivanja tražnje za konkretnim zanimanjima, **neraspoređena tražnja je raspoređena na način što je procentualno učešće zapošljavanja konkretnih zanimanja u ukupnom zapošljavanju primjenjeno na neraspoređenu tražnju.** Ukupna tražnja za konkretnim zanimanjem je iskazana kao zbir definisane tražnje i neraspoređene tražnje dobijene prethodno navedenom metodologijom.

Istraživanjem je obuhvaćena podjela zanimanja na nivoe kvalifikacija obrazovanja¹, kao i geografska podjela na regione² (sjeverni, središnji i južni).

1.1. Prvi nivo kvalifikacija obrazovanja – osnovno obrazovanje – nekvalifikovani radnici

U ukupnoj iskazanoj ponudi (89.659) nekvalifikovana radna snaga u 2021. godini je učestvovala sa 26,83% (24.058), prijavljenoj tražnji 19,98% (4.820), a u zapošljavanju 11,56% (2.136).

Prvi nivo kvalifikacija obrazovanja – odnosi ponude, tražnje i zapošljavanja u 2021. i 2020. godini

Tabela 1

	2021.			2020.			INDEX 2021/2020		
	Ponuda	Tražnja	Zapošljavanje sa evidencije nezaposlenih	Ponuda	Tražnja	Zapošljavanje sa evidencije nezaposlenih	Ponuda	Tražnja	Zapošljavanje sa evidencije nezaposlenih
Ukupno	89659	24125	18480	74863	22740	14203	119.76	106.09	130.11
I nivo kvalifikacija obrazovanja	24058	4820	2136	27244	9778	3671	113.24	202.86	171.86
I nivo kvalifikacija obrazovanja %	26.83	19.98	11.56	36.39	43.00	25.85			

Tražnja za nekvalifikovanim radnicima je u 2021. bila 5 puta niža od ponude (4.820:24.058), zapošljavanje je 11,3 puta manje od iskazane ponude (2.136:24.058), a zapošljavanje je niže od prijavljene tražnje za 2,3 puta (2.136:4.820), što ukazuje da su prijavljena slobodna radna mjesta poslodavci prvenstveno tražili za zapošljavanje strane radne snage.

Kod nekvalifikovane radne snage iskazana ponuda je u 2021. u odnosu na 2020. godinu bila za 11,69% manja (24.058:27.244), tražnja manja za 50,71% (4.820:9.778), i zapošljavanje manje za 41,81% (2.136:3.671).

¹Nivo I – bez školske spreme, završena osnovna škola; Nivo II – niže stručno obrazovanje; Nivo III – srednje stručno obrazovanje u trajanju od 3 godine; Nivo IV - srednje opšte i stručno obrazovanje u trajanju od 4 godine, kvalifikacija majstor i V sss; Nivo V – kvalifikacija višeg stručnog obrazovanja; Visoko obrazovanje (nivo VI, VII, VIII) - Nivo VI – kvalifikacija visokog obrazovanja – 180 ECTS; Nivo VII – kvalifikacija visokog obrazovanja (240, 180+60, 300, 360 ECTS), kvalifikacija visokog obrazovanja (180+120, 240+60 ECTS); Nivo – VIII - kvalifikacija visokog obrazovanja (300+180 ECTS).

²Sjeverni region obuhvata opštine: Berane, Rožaje, Plav, Petnjica, Gusinje, Andrijevića, Bijelo Polje, Mojkovac, Pljevlja, Žabljak, Kolašin Šavnik, Plužine; Središnji region: Podgorica, Cetinje, Danilovgrad, Nikšić i Tuzi; Južni region: Bar, Budva, Ulcinj, Herceg Novi, Kotor, Tivat;

I nivo kvalifikacija obrazovanja – deficitarna zanimanja

Tabela 2

Zanimanje	Ponuda	Oglašeno SMR	Zaposleno UPCCG	Ponuda - tražnja	Ponuda/ Tražnja
104502 Čistac prostorija	8	174	2	-166	4.60
105201 Građevinski manipulant	0	86	0	-86	-
106501 Ugostiteljsko - turistički manipulant	1	23	0	-22	4.35
109901 Nosač	0	20	0	-20	-
105801 Mornar	2	21	0	-19	9.52
104503 Spremačica u zdravstvu	0	13	0	-13	-
104501 Komunalni higijeničar	4	11	1	-7	36.36
106401 Trgovinski manipulant	1	8	1	-7	12.50
108674 Studijski manipulant	1	4	0	-3	25.00
102201 Manipulant u održavanju mašina i postrojenja	0	2	0	-2	-
105701 Manevrista	0	2	0	-2	-
100911 Manipulant u ozelenjavanju i uređenju naselja	1	2	0	-1	50.00

1.2. Drugi nivo kvalifikacija obrazovanja – polukvalifikovani radnici

U ukupnoj iskazanoj ponudi radne snage polukvalifikovani radnici (II nivo kvalifikacija obrazovanja) u 2021. godini su učestvovali sa 2,41% (2.158), prijavljenoj tražnji 5,55% (1.340), a u zapošljavanju 1,33% (245).

Drugi nivo kvalifikacija obrazovanja- odnosi ponude, tražnje i zapošljavanja u 2021. i 2020. godini

Tabela 3

	2021.			2020.			INDEX 2021/2020		
	Ponuda	Tražnja	Zapošljavanje sa evidencije nezaposlenih	Ponuda	Tražnja	Zapošljavanje sa evidencije nezaposlenih	Ponuda	Tražnja	Zapošljavanje sa evidencije nezaposlenih
Ukupno	89659	24125	18480	74863	22740	14203	119.76	106.09	130.11
II nivo kvalifikacija obrazovanja	2158	1340	245	1827	1221	208	118.12	109.75	117.79
II nivo kvalifikacija obrazovanja %	2.41	5.55	1.33	2.44	5.37	1.46			

Tražnja za polukvalifikovanim radnicima je u 2021. bila 1,6 puta niža od ponude (1.340:2.158), zapošljavanje je 8,8 puta manje od iskazane ponude (245:2.158), a zapošljavanje je niže od prijavljene tražnje za 5,5 puta (245:1.340).

Kod II nivoa kvalifikacija obrazovanja iskazana ponuda je u 2021. u odnosu na 2020. godinu bila za 18,12% veća (2.158:1.827), tražnja veća 9.75% (1.340:1.221) i zapošljavanje veće za 17.79% (245:208).

Kod većine zanimanja za iskazane deficite poslodavci su nedostajuću radnu snagu nadomjestili zapošljavanjem strane radne snage.

Tabelarni pregled deficitarnih zanimanja kod kojih je tražnja za radnom snagom u 2021. godini veća od ponude radne snage u 2020. godini:

II nivo kvalifikacija obrazovanja – deficitarna zanimanja

Tabela 4

Zanimanje	Ponuda	Oglašeno (SRM)	Zaposleno (PU)	RNT	Tražnja (SRM+RNT)	P-T
206522 Sobarica	14	298	3	2	300	-286
206500 Pomoćni ugostitelj (II SSS i PK)	19	241	2	1	242	- 223
205200 Pomoćni građevinski radnik (II SSS i PK)	3	104	0	-	104	-101
206513 Servir	60	109	12	6	115	-55
206515 Pomoćni kuvar	113	152	15	8	160	-47
204515 Kupališni spasilac	0	36	0	-	36	-36
206506 Pripremač pica	2	38	0	-	38	-36
204504 Perač rublja	1	24	0	-	24	-23
207100 Pomoćni administrativni radnik (II SSS i PK)	8	22	0	-	22	-14
206401 Dostavljač robe	0	13	0	-	13	-13
206505 Roštiljčija	0	13	0	-	13	-13
209081 Relaksacioni maser	0	12	0	-	12	-12
206511 Pripremač namirnica	18	24	4	2	26	-8
203900 Pomoćni tekstilni radnik (II SSS i PK)	0	3	0	-	3	-3
206111 Vozač viljuškara	3	6	0	-	6	-3
206521 Hotelski vratar	1	4	0	-	4	-3
207102 Kurir	0	3	0	-	3	-3
201900 Pomoćni - priučeni monter - instalater (II SSS i PK)	0	2	0	-	2	-2
201974 Pomoćnik instalatera klimatizacije	0	2	0	-	2	-2
206131 Kranovoda	0	2	0	-	2	-2
200121 Pomoćnik cvjećara – vrtlara	0	1	0	-	1	-1
200221 Pomoćnik živinara	0	1	0	-	1	-1
200542 Pomoćnik sladara	0	1	0	-	1	-1
201046 Pomoćnik brodstolara	0	1	0	-	1	-1

202421 Pomoćnik elektromontera energetskih mašina i uređaja	1	2	0	-	2	-1
202531 Pomoćnik izrađivača električnih mašina i opreme	0	1	0	-	1	-1
203131 Punilac naftnih derivata	0	1	0	-	1	-1
203211 Poslužilac mašina i uređaja za preradu polimera	0	1	0	-	1	-1
200502 Pomoćnik pekara	14	14	1	1	15	-1
205201 Pomoćnik armirača	3	3	1	1	4	-1

II nivo kvalifikacija obrazovanja – Deficitarna zanimanja posmatrana prema grupama zanimanja

Tabela 5

Grupa zanimanje	Ponuda	Oglašeno (SRM)	Zaposleno - PU	Tražnja (SRM+RNT)	P-T
65 Zanimanja ugostiteljstva i turizma	232	881	39	902	-670
45 Komunalci	1	60	0	60	-59
52 Građevinari	89	122	7	126	-37
90 Medicinari	0	12	0	12	-12
61 Zanimanja pretovarnih usluga, unutrašnjeg transporta i prevoza žičarama	4	8	0	8	-4
02 Stočari i živinari	0	1	0	1	-1
32 Gumari i plastičari	0	1	0	1	-1

1.4. Srednje obrazovanje

U ukupnoj iskazanoj ponudi radne snage srednje obrazovanje u 2021. godini je učestvovalo sa 47,32% (42.423), prijavljenoj tražnji 47,59% (11.481), a u zapošljavanju 52,55% (9.712). U odnosu na prethodnu godinu ponuda je veća za 24,47%, tražnja je veća za 20,86% i zapošljavanje veće za 40,81%.

Srednje i visoko obrazovanje – odnosi ponude, tražnje i zapošljavanja u 2021. i 2020. godini

9

Tabela 6

	2021.	2020.	INDEX 2021/2020
--	-------	-------	-----------------

	Ponuda	Tražnja	Zapošljavanje sa evidencije nezaposlenih	Ponuda	Tražnja	Zapošljavanje sa evidencije nezaposlenih	Ponuda	Tražnja	Zapošljavanje sa evidencije nezaposlenih
Ukupno	89659	24125	18480	74863	22740	14203	119.76	106.09	130.11
Srednje obrazovanje III, IV nivo kvalifikacija obrazovanja	42423	11481	9712	34033	9499	6897	124.47	120.86	140.81
III i IV nivo kvalifikacija obrazovanja	47.32	47.59	52.55	45.46	41.77	48.56			

Tražnja srednjoškolaca je u 2021. bila 3,7 puta niža od ponude (11.481:42.423), zapošljavanje je 4,4 puta manje od iskazane ponude (9.712:42.423), a zapošljavanje je niže od prijavljene tražnje za 1,2 puta (9.712:11.481).

U ponudi srednjoškolaca u 2021. godini III nivo kvalifikacija obrazovanja je učestvovao sa 17,42%, u tražnji sa 18,84%, a u zapošljavanju sa 14,72%.

Kod III nivoa iskazana ponuda je u 2021. u odnosu na 2020. godinu bila za 24,86% veća (15.621:12.511), tražnja veća za 19,39% (4.544:3.806), i zapošljavanje veće za 40,26% (2.721:1.940).

III nivo kvalifikacija obrazovanja—odnosi ponude, tražnje i zapošljavanja u 2021. i 2020. godini

Tabela 7

	2021.			2020.			INDEX 2021/2020		
	Ponuda	Tražnja	Zapošljavanje sa evidencije nezaposlenih	Ponuda	Tražnja	Zapošljavanje sa evidencije nezaposlenih	Ponuda	Tražnja	Zapošljavanje sa evidencije nezaposlenih
Ukupno	89659	24125	18480	74863	22740	14203	119.76	106.09	130.11
III nivo kvalifikacija obrazovanja	15621	4544	2721	12511	3806	1940	124.86	119.39	140.26
III nivo kvalifikacija obrazovanja %	17.42	18.84	14.72	17.72	20.20	16.11			

Kod IV nivoa kvalifikacije iskazana ponuda je u 2021. u odnosu na 2020. godinu bila za 24,54% veća (26.802:21.521), tražnja veća za 21,85% (6.937:5.693) i zapošljavanje veće za 41,03% (6.991:4.957).

IV nivo kvalifikacija obrazovanja—odnosi ponude, tražnje i zapošljavanja u 2021. i 2020. godini

Tabela

	2021.			2020.			INDEX 2021/2020		
	Ponuda	Tražnja	Zapošljavanje-PU	Ponuda	Tražnja	Zapošljavanje-PU	Ponuda	Tražnja	Zapošljavanje sa evidencije nezaposlenih
Ukupno	89659	24125	18480	74863	22740	14203	119.76	106.09	130.11
IV nivo kvalifikacija obrazovanja	26802	6937	6991	21521	5693	4957	124.54	121.85	141.03
IV nivo kvalifikacija obrazovanja %	29.89	28.75	37.83	28.75	25.04	34.90			

U okviru IV nivoa, kod gotovo svih zanimanja iskazan je suficit u odnosima ponude i tražnje, a ostvareno zapošljavanje je, prosječno, za 3,8 puta niže od iskazane ponude.

Možemo reći i da kod je većine srednjoškolskih zanimanja iskazan suficit tj. ponuda u manjoj ili većoj mjeri prevazilazi tražnju.

Tabelarni pregled deficitarnih zanimanja kod kojih je tražnja za radnom snagom u 2021. godini veća od ponude radne snage:

III nivo kvalifikacija obrazovanja – Deficitarna zanimanja

Tabela 9

Zanimanje	Ponuda	Oglašeno (SRM)	Zaposleno (PU)	RNT	Tražnja (SRM+RNT)	P-T
306517 Točilac pića	4	153	0	-	153	- 149
306500 Ugostitelj (III SSS i KV)	20	75	5	6	81	- 61
305604 Vozač teretnjaka	3	27	1	1	28	-25
306702 Kasir	1	9	1	1	10	-9
306421 Prodavac u maloprodaji prehrambene robe	2	8	0	-	8	- 6
309081 Maser - kupeljar	1	2	2	2	4	- 3
305305 Građevinski gipsar	5	8	0	-	8	- 3
307201 Zaštitar imovine - portir	10	9	3	3	12	-2
300100 Proizvođač bilja (III SSS i KV)	0	0	2	2	2	-2
302215 Motomehaničar	5	0	6	7	7	-2
306100 Rukovalac sredstava unutrašnjeg transporta (III SSS i KV)	1	2	0	-	2	-1

III Nivo kvalifikacija obrazovanja – Deficitarna zanimanja posmatrana prema grupama zanimanja

Tabela 10

Grupa zanimanja	Ponuda	Oglašeno (SRM)	Zaposleno (PU)	RNT	Tražnja (SRM+RNT)	11 P-T
-----------------	--------	----------------	----------------	-----	-------------------	--------

Ukupno: 67 Ekonomisti	6	18	1	1	19	
Ukupno: 90 Medicinari	1	2	2	2	4	
Ukupno: 72 Zanimanja odbrane, bezbjednosti i zaštite	10	9	3	3	12	-2
Ukupno: 03 Ribari i odgajivači ostalih životinja	0	2	0	-	2	-2

IV nivo kvalifikacije obrazovanja – Deficitarna zanimanja

Tabela 11

Zanimanje	Ponuda	Oglašeno	Zaposleno PU	RNT	Tražnja (SRM+RNT)	P-T
409002 Medicinska sestra	241	351	108	63	414	- 173
406513 Konobar	365	421	122	71	492	- 127
409000 Medicinski tehničar (IV SSS)	324	313	133	77	390	- 66
406523 Recepcionar	79	91	11	6	97	- 18
404521 Domar	0	11	0	-	11	- 11
405700 Tehničar željeznickog saobraćaja (IV SSS)	16	19	3	2	21	- 5
409097 Rentgenski - radiološki tehničar	1	5	1	1	6	- 5
407221 Vatrogasac	5	8	1	1	9	- 4
406427 Prodavac naftnih derivata i gasa	0	3	0	-	3	- 3
406522 Domaćica smještajnih jedinica	1	4	0	-	4	- 3
407501 Vaspitač	5	7	0	-	7	- 2
408613 Tehnički asistent scenografa	0	1	0	-	1	- 1
408801 Arhivar	0	1	0	-	1	- 1
409411 Sportsko - rekreativni demonstrator	1	2	0	-	2	- 1
405741 Pregledač željezničkih kola	10	8	5	3	11	- 1

Napomena: Ukazujemo na činjenicu da je u ukupno prijavljenoj tražnji kod srednjeg obrazovanja (11.481) učešće nedefinisane tražnje – »neraspoređeni« u 2021. godini bilo 53,54% ili 6.147 lica (kod III stepena to učešće iznosilo 45,73% ili 2.078 lica, kod IV stepena 58,66% ili 4.069 lica) koja je raspoređena po prethodno navedenoj metodologiji.

1.5. Visoko obrazovanje

Na tržištu rada u Crnoj Gori, u vidu ponude, tražnje i zapošljavanja, u toku godine prosječno egzistira oko 720 zanimanja sa visokim obrazovanjem (VI, VII, VIII nivo kvalifikacija obrazovanja), sistematizovanih u oko 60 grupa zanimanja, odnosno područja rada.

Kod visokog obrazovanja u 2021. u odnosu na 2020. godinu, nominalno iskazana ponuda je bila veća za 1.296 lica (6,67%), prijavljena tražnja manja za 588 lica (8,50%), a evidentirano zapošljavanje bilo više za 814 lica ili 14,84%.

Visoko obrazovanje – odnosi ponude, tražnje i zapošljavanja u 2021. i 2020. godini

Tabela 12

	2021.			2020.			INDEX 2021/2020		
	Ponuda	Tražnja	Zapošljavanje sa evidencije nezaposlenih	Ponuda	Tražnja	Zapošljavanje sa evidencije nezaposlenih	Ponuda	Tražnja	Zapošljavanje sa evidencije nezaposlenih
Ukupno	89659	24125	18480	74863	22740	14203	119.76	106.09	130.11
VI, VII, VIII nivo kvalifikacija obrazovanja	20739	6330	6299	19443	6918	5485	106.67	91.50	114.84
VI, VII, VIII nivo kvalifikacija obrazovanja %	23.13	26.24	34.09	25.97	30.42	38.62			

Ponuda visokog obrazovanja je u 2021. godini bila 3,3 puta veća od prijavljene tražnje (20.739:6.330).

Zapošljavanje je u 2021. godini bilo 0,49% manje od tražnje (6.299:6.330), dok je 2020. godine bilo veće za 14,84% (6.299:5.485). U odnosu na iskazanu ponudu zapošljavanje je u 2019. godini bilo 3,3 puta manje (6.299:20.739), što je nešto povoljnije nego u 2020. godini kada je bilo niže 3,5 puta (5.485:19.443).

Kod većine zanimanja sa visokim obrazovanjem ponuda, nominalno posmatrajući prevazilazi tražnju, a samo kod određenog broja tražnja je veća od ponude ali su te razlike, nominalno posmatrano, u odnosu na one sa iskazanim suficitima znatno niže.

Tabelarni pregled deficitarnih zanimanja kod kojih je tražnja za radnom snagom u 2021. godini veće od ponude radne snage u 2020. godini:

VI i VII nivo kvalifikacija obrazovanja - deficitarna zanimanja

Tabela 13

Zanimanje	Ponuda	Oglašeno	Zaposleno - PU	RNT	Tražnja (SRM+RNT)	P-T
719000 Doktor medicine	132	437	47	11	448	¹³ 316
717601 Profesor matematike	1	295	0	-	295	- 294

Profesor vaspitanja predškolske djece, vaspitač, specijalista	142	362	66	16	378	- 236
Profesor razredne nastave, vaspitač, specijalista, profesor	115	241	108	26	267	- 152
717602 Profesor fizike	1	80	0	-	80	- 79
717586 Profesor klavira	1	67	1	0	67	- 66
719200 Diplomirani farmaceut	11	62	4	1	63	- 52
715200 Diplomirani inženjer građevinarstva	42	87	13	3	90	- 48
717569 Profesor muzičke grupe predmeta	2	49	0	-	49	- 47
716923 Informatičar	29	70	11	3	73	- 44
712400 Diplomirani inženjer elektrotehnike za energetiku	7	45	4	1	46	- 39
711800 Diplomirani mašinski inženjer	34	68	16	4	72	- 38
717731 Profesor računarske grupe predmeta	1	33	0	-	33	- 32
717583 Profesor gitare	0	30	0	-	30	- 30
717832 Profesor grupe predmeta ugostiteljstva i turizma	0	29	0	-	29	- 29
717531 Profesor njemačkog jezika	7	35	3	1	36	- 29
717610 Profesor hemije	4	32	3	1	33	- 29
717511 Profesor maternjeg jezika	3	29	2	0	29	- 26
717611 Profesor biologije	5	30	2	0	30	- 25
715100 Diplomirani inženjer arhitekture	43	64	11	3	67	- 24
717570 Profesor likovne grupe predmeta	4	26	1	0	26	- 22
717585 Profesor violine	0	21	0	-	21	- 21
717584 Profesor harmonike	0	18	0	-	18	- 18
718600 Diplomirani muzičar	19	35	7	2	37	- 18
717599 Profesor	0	15	0	-	15	- 15
729001 Specijalista interne medicine	0	13	0	-	13	- 13
729092 Specijalista radiodijagnostike	0	13	0	-	13	- 13
717587 Profesor flaute	2	13	0	-	13	- 11
717551 Profesor psihologije	0	10	0	-	10	- 10
729021 Specijalista pedijatrije	1	11	0	-	11	- 10
729044 Specijalista anestezije s reanimacijom	0	9	0	-	9	- 9
712605 Diplomirani inženjer elektrotehnike	11	19	3	1	20	14- 9
716583 Strukovni menadžer gastronomije	1	8	1	0	8	- 7

729049 Specijalista ginekologije i akušerstva	2	9	1	0	9	- 7
716921 Programer informacionog sistema	0	7	0	-	7	- 7
729031 Specijalista opšte hirurgije	0	7	0	-	7	- 7
718615 Diplomirani muzički umjetnik - Akordeonista	1	7	1	0	7	- 6
721800 Magistar mašinstva za obradu metala	0	6	0	-	6	- 6
717701 Profesor opštetehničkog obrazovanja	1	7	0	-	7	- 6
717925 Profesor veterinarske grupe predmeta	0	6	0	-	6	- 6
729050 Specijalista kliničke biohemije	0	6	0	-	6	- 6
729073 Specijalista medicine rada	0	6	0	-	6	- 6
717553 Profesor pravne grupe predmeta	0	5	0	-	5	- 5
717555 Profesor ekonomske grupe predmeta	0	5	0	-	5	- 5
717588 Profesor violončela	0	5	0	-	5	- 5
718811 Bibliotekar	1	6	0	-	6	- 5
719001 Ljekar opšte medicine	0	5	0	-	5	- 5
729012 Specijalista neuropsihijatrije	0	5	0	-	5	- 5
710401 Veterinar	4	8	0	-	8	- 4
718310 Fizičar	0	4	0	-	4	- 4
719078 Specijalista strukovni nutricionista - dijetetičar	0	4	0	-	4	- 4
719082 Specijalista strukovna medicinska sestra/tehničar	2	6	0	-	6	- 4
729062 Specijalista medicinske mikrobiologije	0	4	0	-	4	- 4
718235 Defektolog	23	24	11	3	27	- 4
729082 Specijalista fizikalne medicine i rehabilitacije	3	6	2	0	6	- 3
718301 Matematičar	6	8	6	1	9	- 3
710500 Diplomirani inženjer prehrambene tehnologije	16	18	5	1	19	- 3
717830 Profesor grupe predmeta kulinarstva	0	3	0	-	3	- 3
729004 Specijalista kardiologije	0	3	0	-	3	- 3
729022 Specijalista neonatologije	0	3	0	-	3	- 3
729041 Specijalista otorinolaringologije	0	3	0	-	3	15 - 3
729071 Specijalista opšte medicine	0	3	0	-	3	- 3

712481 Stepen specijaliste – Elektrotehnika i računarstvo	7	9	2	0	9	- 2
718272 Diplomirani defektolog - logoped	12	13	6	1	14	- 2
717510 Profesor istorije	36	31	30	7	38	- 2
716727 Organizator računovodstvenog poslovanja	0	2	0	-	2	- 2
717756 Profesor građevinske grupe predmeta	0	2	0	-	2	- 2
729014 Specijalista psihijatrije	0	2	0	-	2	- 2
729036 Specijalista urologije	0	2	0	-	2	- 2
729047 Specijalista oftalmologije	0	2	0	-	2	- 2
729052 Specijalista patološke anatomije	0	2	0	-	2	- 2
729061 Specijalista epidemiologije	0	2	0	-	2	- 2

VI i VII nivo kvalifikacija obrazovanja (visoko obrazovanja) – Deficitarna zanimanja posmatrana prema grupama zanimanja

Tabela 14

Grupa zanimanja	Ponuda	Oglašeno (SRM)	Zaposleno (PU)	RNT	Tražnja (SRM+RNT)	P-T
76 Nastavnici prirodno-matematičke struke	133	453	70	17	470	-337
77 Nastavnici tehničko-tehnološke struke	2	45	0	-	45	-43
90 Medicinari	623	612	198	48	660	-37
78 Nastavnici biotehničke struke	0	33	0	-	33	-33
26 Električari	34	39	7	2	41	-7
79 Nastavnici zdravstvene struke	0	6	0	-	6	-6
04 Veterinari	6	9	1	0	9	-3
19 Monteri i instalateri u mašinstvu	1	2	0	17	2	-1

Napomena: U ukupnoj tražnji je značajno učešće one koja preciznije nije definisana (zanimanje ili grupa zanimanja) odnosno traži se samo određeni nivo kvalifikacija obrazovanja. Kod visokog obrazovanja nedefinisana tražnja iznosi 24,38% (SRM 6.330, nedefinisana tražnja 1.543).

1.6. Deficitarna zanimanja prema regionima

Ukupna ponuda radne snage je u 2021. godini (89.659) bila za 19,76% ili 14.796 veća u odnosu na 2020. godinu (74.863).

U strukturi ukupne ponude u 2021. godine učešće lica mlađih od 25 godina bilo je 14,95%, a starijih od 50 godina 24,26% dok je učešće lica bez radnog staža u ponudi bilo 37,28%.

Tražnja je u 2021. godini bila veća za 6,09% u odnosu na 2020. godinu (24.125:22.740). Posmatrano po djelatnostima poslodavca najveće učešće u ukupnoj tražnji čine: usluge smještaja i ishrane (19,68%), obrazovanje (15,60%), trgovina (13,02%), administrativne i pomoćne uslužne djelatnosti (9,21%) i građevinarstvo (5,03%), što čini 62,56% ukupne tražnje.¹⁶

U pogledu kvalifikacione strukture tražnje u 2021. u odnosu na prethodnu godinu učešće tražnje nekvalifikovane i polukvalifikovane radne snage (I i II nivo) se smanjilo sa 27,15% na 25,53%, tražnja za srednjim obrazovanjem se povećala sa 41,77% na 47,19%, dok se tražnja za visokim obrazovanjem smanjila sa 30,42% na 26,24%.

Učešće zapošljavanja u prijavljenoj tražnji u 2021. godini bilo je 76,60% (18.480:24.125), a bilo je i 4,9 puta manje od iskazane ponude (18.480:89.659).

Deficitarna zanimanja u 2021. godini - Crna Gora

Tabela 15

Zanimanje	Ponuda	Oglašeno	Zaposleno - PU	RNT	Tražnja (SRM+RNT)	P-T
719000 Doktor medicine (VII/1 SSS)	132	437	47	34	471	-339
717601 Profesor matematike	1	295	0	-	295	-294
206522 Sobarica	14	298	3	2	300	-286
206500 Pomoćni ugostitelj (II SSS i PK)	19	241	2	1	242	-223
717502 Profesor razredne nastave	115	241	108	79	320	-205
409002 Medicinska sestra	241	351	108	79	430	-189
Predškolsko vaspitanje-vaspitač, nastavnik	116	320	45	32	352	-236
104502 Čistac prostorija	8	174	2	1	175	-167
306517 Točilac pića	4	153	0	-	153	-149
406513 Konobar	364	421	122	89	510	-146
205200 Pomoćni građevinski radnik (II SSS i PK)	3	104	0	-	104	-101
409000 Medicinski tehničar (IV SSS)	324	313	133	97	410	-86
105201 Građevinski manipulant	0	86	0	-	86	-86
717602 Profesor fizike	1	80	0	-	80	-79
717586 Profesor klavira	1	67	1	1	68	-67
306500 Ugostitelj (III SSS i KV)	20	75	5	4	79	-59
206513 Servir	60	109	12	9	118	-58
715200 Diplomirani inženjer građevinarstva	42	87	13	9	96	-54
719200 Diplomirani farmaceut	11	62	4	3	65	17 -54
506517 Barmen	0	51	0	-	51	-51
206515 Pomoćni kuvar	113	152	15	11	163	-50

716923 Informatičar	29	70	11	8	78	- 49
717569 Profesor muzičke grupe predmeta	2	49	0	-	49	- 47
711800 Diplomirani mašinski inženjer	34	68	16	12	80	- 46
712400 Diplomirani inženjer elektrotehnike za energetiku	7	45	4	3	48	- 41
717534 Profesor engleskog jezika	168	140	89	65	205	- 37
204515 Kupališni spasilac	0	36	0	-	36	- 36
206506 Pripremač pica	2	38	0	-	38	- 36
717731 Profesor računarske grupe predmeta	1	33	0	-	33	- 32
617502 Nastavnik razredne nastave	16	45	4	3	48	- 32
717501 Profesor vaspitanja predškolske djece	26	42	21	15	57	- 31
717531 Profesor njemačkog jezika	7	35	3	2	37	- 30
717610 Profesor hemije	4	32	3	2	34	- 30
717583 Profesor gitare	0	30	0	-	30	- 30
715100 Diplomirani inženjer arhitekture	43	64	11	8	72	- 29
717832 Profesor grupe predmeta ugostiteljstva i turizma	0	29	0	-	29	- 29
717511 Profesor maternjeg jezika	3	29	2	1	30	- 27
717611 Profesor biologije	5	30	2	1	31	- 26
305604 Vozač teretnjaka	3	27	1	1	28	- 25
204504 Perač rublja	1	24	0	-	24	- 23
717570 Profesor likovne grupe predmeta	4	26	1	1	27	- 23
106501 Ugostiteljsko - turistički manipulant	1	23	0	-	23	- 22
718600 Diplomirani muzičar	19	35	7	5	40	- 21
717585 Profesor violine	0	21	0	-	21	- 21
406523 Recepcionar	79	91	11	8	99	18 - 20
105801 Mornar	2	21	0	-	21	- 19

717584 Profesor harmonike	0	18	0	-	18	- 18
717510 Profesor istorije	36	31	30	22	53	- 17
207100 Pomoćni administrativni radnik (II SSS i PK)	8	22	0	-	22	- 14
507202 Policajac – Više stručno obrazovanje	24	28	13	9	37	- 13
104503 Spremačica u zdravstvu	0	13	0	-	13	- 13
206401 Dostavljač robe	0	13	0	-	13	- 13
206505 Roštiljčija	0	13	0	-	13	- 13
729001 Specijalista interne medicine	0	13	0	-	13	- 13

U tabeli 15 se nalaze zanimanja iz oblasti vaspitanja i obrazovanja kod kojih je visok deficit u nominalnom izrazu (deficit – ovdje predstavlja manji broj lica sa konkretnim zanimanjem na evidenciji nezaposlenih ZZZCG u odnosu na broj oglašanih slobodnih radnih mjesta). Iz tog razloga, za ta zanimanja urađena je i dodatna analiza.

Oblast vaspitanje i obrazovanje – broj škola i predškolskih ustanova, oglašanih slobodnih radnih mjesta, zapošljavanja

Tabela 16

Crna Gora	Broj škola koje su raspisivale oglase	Oglašena slobodna radna mjesta	Realizovan oglas - Ishod oglasa - zaposljavanje	Ponovljeni i nerealizovani oglasi
717601 Profesor matematike	116	295	102	159
717502 Profesor razredne nastave	98	219	131	43
Predškolsko vaspitanje-vaspitač, nastavnik	71	166	123	65
717602 Profesor fizike	136	88	20	32
717586 Profesor klavira	7	35	0	43
717569 Profesor muzičke grupe predmeta	29	51	10	15
717534 Profesor engleskog jezika	92	136	77	23
717731 Profesor računarske grupe predmeta	20	35	7	17
717531 Profesor njemačkog jezika	29	36	19	19 2
717610 Profesor hemije	24	33	119	
717583 Profesor gitare	8	22	0	19

717585 Profesor violine	5	23	0	21
717584 Profesor harmonike	6	19	1	10
717510 Profesor istorije	22	32	12	1

Na primjer, u 2021. godini 116 škola je raspisalo 295 oglasa za profesora matematike. Od tih 295 oglasa, prema dobijenim povratnim informacijama, realizovano je njih 102, odnosno ti oglasi su rezultirali zapošljavanjem, dok 159 oglasa spadaju u grupu ponovljenih i nerealizovanih oglasa. U isto vrijeme, na evidenciji nezaposlenih, bilo je 1 lice sa tim zanimanjem. To ukazuje, da su se na oglase javljala i zapošljavala lica bez prethodnog prijavljivanja na evidenciju nezaposlenih Zavoda, odnosno, zapošljavala su se direktno iz sistema obrazovanja. Dakle, deficit koji je prikazan u Tabeli 15 (-294) predstavlja deficit zanimanja – profesor matematike na evidenciji nezaposlenih ZZZCG u odnosu na broj oglasa, što nije realan pokazatelj, tj. taj broj je značajno manji.

Isto tako, u 2021. godini, 136 škola je raspisalo ukupno 88 oglasa za profesora fizike od kojih je 20 rezultiralo zapošljavanjem, pri čemu 32 oglasa spadaju u grupu ponovljenih i nerealizovanih. U isto vrijeme, na evidenciji nezaposlenih, bilo je 1 lice sa tim zanimanjem. To ukazuje na veliki broj ponovljenih oglasa. Tako da deficit koji je ustanovljen u Tabeli 15 (-30) u stvari predstavlja deficit konkretnog zanimanja na evidenciji nezaposlenih ZZZCG u odnosu na broj oglasa, a taj broj je mnogo manji.

Takođe, u 2021. godini u 98 škola bilo je 219 raspisanih oglasa za profesora razredne nastave, pri čemu se zaposlilo 131 lice, dok 43 oglasa spadaju u grupu ponovljenih i nerealizovanih. U istom periodu, na evidenciji nezaposlenih, u ukupnoj ponudi bilo je 39 lica sa tim zanimanjem. To navodi na zaključak da su se na oglase javljala i zapošljavala lica bez prethodnog prijavljivanja na evidenciju nezaposlenih Zavoda. Tako da deficit koji je ustanovljen u Tabeli 16 (-205) u stvari predstavlja deficit konkretnog zanimanja na evidenciji nezaposlenih ZZZCG u odnosu na broj oglasa, a taj broj realno je značajno manji.

Slično je i sa zanimanjima – predškolsko vaspitanje – (vaspitač – specijalista – profesor), profesor muzičke grupe predmeta, profesor gitare, profesor hemije, profesor računarske grupe predmete, profesor njemačkog jezika, profesor violine, profesor harmonike, profesor istorije itd.

1.7. Sjeverni region

U ukupnoj iskazanoj ponudi radne snage sjeverni region je u 2021. godini učestvovao sa 40,20% (36.044:89.659), prijavljenoj tražnji 17,84% (4.304:24.125), a u zapošljavanju sa 26,66% (4.927:18.480). Iz navedenih podataka se može izvući zaključak da je privreda u sjevernom regionu na nižem nivou razvoja u odnosu na ostale regione i da se značajan broj nezaposlenih lica iz sjevernog regiona zapošljava u ostalim dijelovima Crne Gore, a prije svega u južnom regionu.

Tražnja u sjevernom regionu, bila je za 88,06% manja od ponude (4.304:36.044).

Tabela 17

Zanimanje	Ponuda	Oglašeno	Zaposleno -PU	RNT	Tražnja (SRM+RNT)	P-T
717601 Profesor matematike	0	175	0	-	175	-175
Predškolskovaspitanje-vaspitač, razredna nastava	7	75	5	2	77	-70
717586 Profesor klavira	0	53	0	-	53	-53
717502 Profesor razredne nastave	78	91	71	35	126	-48
719000 Doktor medicine	54	82	9	4	86	-32
717602 Profesor fizike	1	31	0	-	31	-30
717569 Profesor muzičke grupe predmeta	0	29	0	-	29	-29
717534 Profesor engleskog jezika	26	49	12	6	55	-29
717583 Profesor gitare	0	18	0	-	18	-18
717584 Profesor harmonike	0	16	0	-	16	-16
717611 Profesor biologije	1	13	0	-	13	-12
717531 Profesor njemačkog jezika	2	14	0	-	14	-12
717731 Profesor računarske grupe predmeta	0	11	0	-	11	-11
717570 Profesor likovne grupe predmeta	1	12	0	-	12	-11
711800 Diplomirani mašinski inženjer	4	14	2	1	15	-11
717610 Profesor hemije	2	11	3	1	12	-10
305306 Fasader	0	10	0	-	10	-10
710500 Diplomirani inženjer prehrambene tehnologije	2	12	0	-	12	-10
719200 Diplomirani farmaceut	5	14	1	0	14	-9
104502 Čistac prostorija	0	9	0	-	9	-9
717585 Profesor violine	0	9	0	-	9	-9
717587 Profesor flaute	0	8	0	-	8	-8
405700 Tehničar željeznickog saobraćaja	2	10	0	-	10	-8
717525 Profesor ruskog jezika	5	9	4	2	11	-6
306517 Točilac pića	0	5	0	-	5	-5
506590 Visi restorater	0	5	0	-	5	-5
717701 Profesor opštetehtničkog obrazovanja	0	5	0	-	5	-5
712400 Diplomirani inženjer elektrotehnike za energetiku	1	6	0	-	6	-5
407221 Vatrogasac	3	8	0	-	8	-5
509641 Frizer - specijalista	4	8	2	1	9	-5

S obzirom na veliki broj zanimanja iz oblasti vaspitanja i obrazovanja (Tabela 17) sa velikim nominalnim vrijednostima deficita, urađena je dodatna analiza za zanimanja iz pomenute oblasti.

Tabela 18

Sjeverni region	Broj škola koje su raspisivale oglase	Oglašena slobodna radna mjesta	Realizovan oglas - Ishod oglasa - zaposljavanje	Ponovljeni i nerealizovani oglasi
717601 Profesor matematike	60	172	27	93
Predškolskovaspitanje-vaspitač, razredna nastava	21	61	30	8
717586 Profesor klavira	4	28	0	34
717502 Profesor razredne nastave	45	96	41	16
717602 Profesor fizike	26	39	9	13
717569 Profesor muzičke grupe predmeta				
717534 Profesor engleskog jezika	36	50	22	8
717583 Profesor gitare	3	18	0	20
717584 Profesor harmonike	4	17	0	9
717611 Profesor biologije	11	16	7	6
717531 Profesor njemačkog jezika	11	15	5	2
717731 Profesor računarske grupe predmeta	7	13	3	8
717570 Profesor likovne grupe predmeta				
717610 Profesor hemije	7	12	6	0
717585 Profesor violine	2	11	0	10
717587 Profesor flaute	2	9	0	8

U 2021. godini, u sjevernom regionu, u 60 škola raspisano je 172 oglasa za profesora matematike, od kojih se, prema dobijenim povratnim informacijama, realizovano je njih 27, odnosno ti oglasi su rezultirali zapošljavanjem, dok 93 oglasa spadaju u grupu ponovljenih i nerealizovanih. U isto vrijeme, na evidenciji nezaposlenih, nije bilo ni jedno lice sa tim zanimanjem. Zaključak je da su se na oglase javljala i zapošljavala lica bez prethodnog prijavljivanja na evidenciju nezaposlenih Zavoda, odnosno, zapošljavala su se direktno iz sistema obrazovanja, tako da deficit od 175 lica (Tabela 17) u stvari predstavlja deficit konkretnog zanimanja na evidenciji nezaposlenih ZZZCG u odnosu na broj oglašanih slobodnih radnih mjesta, a realno je značajno manji.

Takođe, 2021. godine u sjevernom regionu u 21 školskoj i predškolskoj ustanovi raspisan je 61 oglas za nastavnike razredne nastave i vaspitače predškolske djece, od kojih je realizovano 30, tj. rezultirali su zapošljavanjem, dok 8 oglasa spada u grupu ponovljenih i nerealizovanih oglasa. U isto vrijeme, na evidenciji nezaposlenih, u sjevernom regionu, bilo je ukupno 4 lica sa tim zanimanjima, što znači da su se na oglase javljala i zapošljavala lica bez prethodnog prijavljivanja na evidenciju nezaposlenih Zavoda, tako da deficit od 70 lica (Tabela 18) prenaplašen tj. realno je značajno manji.

Slično je i sa ostalim zanimanjima vaspitanja i obrazovanja koja su data u tabeli.

1.8. Središnji region

U ukupnoj iskazanoj ponudi radne snage središnji region je u 2021. godini učestvovao sa²² 42,81% (38.382), prijavljenoj tražnji 37,12% (8.954), a u zapošljavanju sa 41,41% (7.652). Tražnja u središnjem regionu bila je za 76,67% manja od ponude (8.954:38.382)

Deficitarna zanimanja u 2021. godini – Središnji

region

Tabela 19

Zanimanje	Ponuda	Oglašeno	Zaposleno - PU	RNT	Tražnja (SRM+RN T)	P-T
719000 Doktor medicine	51	284	28	20	304	-253
409002 Medicinska sestra	76	194	35	26	220	-144
Predškolskovaspitanje-vaspitač, specijalista, profesor	54	158	34	25	193	-139
717601 Profesor matematike	1	66	0	-	66	-65
715200 Diplomirani inženjer građevinarstva	22	59	8	6	65	-43
712400 Diplomirani inženjer elektrotehnike za energetiku	4	38	2	1	39	-35
711800 Diplomirani mašinski inženjer	24	49	12	9	58	-34
409003 Zdravstveni tehničar	195	172	76	55	227	-32
716923 Informatičar	3	26	3	2	28	-25
717602 Profesor fizike	0	22	0	-	22	-22
719200 Diplomirani farmaceut	2	21	1	1	22	-20
717511 Profesor maternjeg jezika	3	21	2	1	22	-19
507202 Policajac – Više stručno obrazovanje	9	24	6	4	28	-19
715100 Diplomirani inženjer arhitekture	15	29	3	2	31	-16
Fizioterapeut, viši medicinski tehničar i viši estetičar- kozmetičar	9	21	5	4	25	-16
717611 Profesor biologije	1	13	1	1	14	-13
409000 Medicinski tehničar	89	71	42	31	102	-3
729092 Specijalista radiodijagnostike	0	12	0	-	12	-12
717610 Profesor hemije	0	11	0	-	11	-11
409021 Pedijatrijska sestra	48	39	27	20	59	-11
717569 Profesor muzičke grupe predmeta	0	10	0	-	10	-10
717531 Profesor njemačkog jezika	3	12	1	1	13	-10
712481 Stepen specijaliste – Elektrotehnika i računarstvo	2	9	2	1	10	23
716921 Programer informacionog sistema	0	7	0	-	7	-7

717585 Profesor violine	0	7	0	-	7	-7
729021 Specijalista pedijatrije	1	8	0	-	8	-7
729031 Specijalista opšte hirurgije	0	7	0	-	7	-7
729044 Specijalista anestezije s reanimacijom	0	7	0	-	7	-7
718379 Stepen specijaliste – Matematika i računarske nauke	4	5	7	5	10	-6
721800 Magistar mašinstva za obradu metala	0	6	0	-	6	-6
306421 Prodavac u maloprodaji prehrambene robe	2	8	0	-	8	-6
729001 Specijalista interne medicine	0	6	0	-	6	-6
717570 Profesor likovne grupe predmeta	3	8	1	1	9	-6
718301 Matematičar	1	6	1	1	7	-6
715196 Arhitektura- stepen specijaliste	11	13	5	4	17	-6
712894 Elektronika, telekomunikacije i računari - stepen specijaliste	24	17	17	12	29	-5
717551 Profesor psihologije	0	5	0	-	5	-5
717731 Profesor računarske grupe predmeta	1	6	0	-	6	-5
729049 Specijalista ginekologije i akušerstva	1	5	1	1	6	-5

I u središnjem regionu evidentan je značajan broj zanimanja iz oblasti vaspitanja i obrazovanja, i to sa primjetno velikim nominalnim vrijednostima deficita. Iz tog razloga i ovdje je, za ta zanimanja, urađena dodatna analiza.

Oblast vaspitanje i obrazovanje- broj škola i predškolskih ustanova, oglašeni slobodnih radnih mjesta, zapošljavanja

Tabela 20

Središnji region	Broj škola koje su raspisivale oglase	Oglašena slobodna radna mjesta	Realizovan oglas - Ishod oglasa - zapošljavanje	Ponovljeni i nerealizovani oglasi
Predškolsko vaspitanje - vaspitač, specijalista, profesor	94	44	31	23
717601 Profesor matematike	34	71	16	50
717602 Profesor fizike	16	22	4	14

717502 Profesor razredne nastave	30	67	61	19
717511 Profesor maternjeg jezika	15	21	19	1
717610 Profesor hemije	8	11	2	6
717611 Profesor biologije	9	12	7	4
717569 Profesor muzičke grupe predmeta	7	10	7	1
717531 Profesor njemačkog jezika	10	12	11	0
717585 Profesor violine	1	7	0	7
717570 Profesor likovne grupe predmeta	8	8	7	1

Kao u sjevernom regionu, u središnjem je slična situacija. Naime, brožani iskaz deficita pojedinih zanimanje je veći nego sto je realno, jer su više puta oglašavana ista radna mjesta zbog nerealizacije. To je iskazano kroz nerealizovane i ponovljene oglase. Tabela 20

Na primjer, tokom 2021. godine, u središnjem region, u 34 školske ustanove raspisan je 71 oglas za profesora matematike. Od toga je realizovano svega 16 a ponovljeno i nerealizovano 50. Na evidenciji nezaposlenih bilo je samo jedno lice sa ovim zanimanjem

Isto tako, za profesore fizike, u 16 školskih ustanova raspisana su 22 oglasa od kojih su samo 4 realizovana, ponovljeno i nerealizovano 14 oglasa, a na evidenciji nije bilo ni jedno lice sa ovim zanimanjem.

Slično je i sa ostalim zanimanjima vaspitanja i obrazovanja koja su data u tabeli.

1.9.Primorski region

U ukupnoj iskazanoj ponudi radne snage primorski region je u 2021. godini učestvovao sa 16,99% (15.233:89.659), prijavljenoj tražnji 45,04% (10.866:24.125), a u zapošljavanju sa 31,86% (5.888:18.480).

Tražnja u primorskom regionu, bila je 28,67% manja od ponude (10.866:15.233).

Deficitarna zanimanja u primorskom regionu tokom 2021. godine

Tabela 21

Primorski region	Ponuda	Oglašeno	Zaposleno - PU	RNT	Tražnja (SRM+RNT)	P-T
406513 Konobar	74	396	41	38	434	- 30
206522 Sobarica	13	296	3	3	299	- 286
206500 Pomoćni ugostitelj (II SSS i PK)	8	241	2	2	243	- 235
406515 Kuvar	142	206	110	102	308	- 166
104502 Čistac prostorija	8	165	2	2	167	- 159
306517 Točilac pića	3	148	0	-	148	- 145

409000 Medicinski tehničar (IV SSS)	29	130	21	19	149	- 120
305600 Vozač drumskog vozila (III SSS i KV)	33	143	8	7	150	- 117
206515 Pomoćni kuvar	40	140	8	7	147	- 107
205200 Pomoćni građevinski radnik (II SSS i PK)	2	104	0	-	104	- 102
306513 Kelner	220	209	119	110	319	- 99
406523 Recepcionar	8	91	5	5	96	-88
105201 Građevinski manipulant	0	86	0	-	86	-86
206513 Servir	35	109	8	7	116	-81
717502 Profesor razredne nastave	9	81	10	9	90	-81
Predškolsko vaspitanje, razredna nastava, nastavnik	14	115	6	6	121	-107
306515 Kuvar jednostavnih jela	211	136	159	147	283	-72
306500 Ugostitelj (III SSS i KV)	7	74	3	3	77	-70
717601 Profesor matematike	0	54	0	-	54	-54
719000 Doktor medicine (VII/1 SSS)	27	71	8	7	78	-51
506517 Barmen	0	51	0	-	51	-51
409002 Medicinska sestra	54	84	22	20	104	-50
409003 Zdravstveni tehničar	33	26	48	44	70	-37
204515 Kupališni spasilac	0	36	0	-	36	-36
206506 Pripremač pica	2	38	0	-	38	-36
717602 Profesor fizike	0	27	0	-	27	-27
717596 Predškolsko vaspitanje - stepen specijaliste	6	20	12	11	31	-25
305604 Vozač teretnjaka	1	26	0	-	26	-25
719200 Diplomirani farmaceut (VII/1 SSS)	4	27	2	2	29	-25
204504 Perač rublja	1	24	0	-	24	-23
718600 Diplomirani muzičar (VII/1 SSS)	5	28	0	-	28	-23
106501 Ugostiteljsko - turistički manipulant	1	23	0	-	23	-22
717832 Profesor grupe predmeta ugostiteljstva i turizma	0	21	0	-	21	-21
716923 Informatičar	4	24	1	1	25	-21
407100 Administrativni tehničar (IV SSS)	16	30	7	6	36	-20
409200 Farmaceutski tehničar (IV SSS)	41	29	35	32	61	-20
105801 Mornar	2	21	0	-	21	-19
207100 Pomoćni administrativni radnik (II SSS i PK)	3	22	0	-	22	-19

206511 Pripremač namirnica	7	24	2	2	26	-19
717534 Profesor engleskog jezika	29	29	18	17	46	-17
717731 Profesor računarske grupe predmeta	0	16	0	-	16	-16
409651 Kozmetičar	1	16	1	1	17	-16
717510 Profesor istorije	4	16	4	4	20	-16
715200 Diplomirani inženjer građevinarstva (VII/1 SSS)	14	25	5	5	30	-16
718235 Defektolog	6	17	5	5	22	-16
717599 Profesor	0	15	0	-	15	-15
717586 Profesor klavira	1	14	1	1	15	-14
715100 Diplomirani inženjer arhitekture (VII/1 SSS)	17	24	7	6	30	-13
206401 Dostavljač robe	0	13	0	-	13	-13
206505 Roštiljčija	0	13	0	-	13	-13
209081 Relaksacioni maser	0	12	0	-	12	-12
409231 Biohemijsko - zdravstveni laborant	1	13	0	-	13	-12
300502 Pekar	7	14	5	5	19	-12
404521 Domar	0	11	0	-	11	-11
405612 Tehničar drumskog saobraćaja	15	0	28	26	26	-11
402580 Elektrotehničar multimedija	5	0	17	16	16	-11
306461 Magacioner	14	18	7	6	24	-10
200502 Pomoćnik pekara	5	14	1	1	15	-10
307101 Administrator	4	10	4	4	14	-10
306702 Kasir	0	9	0	-	9	-9
306703 Inkasant	0	9	0	-	9	-9
717501 Profesor vaspitanja predškolske djece	2	9	2	2	11	-9
717531 Profesor njemačkog jezika	2	9	2	2	11	-9
300515 Kuvar industrijskih jela	2	1	10	9	10	-8
305305 Građevinski gipsar	0	8	0	-	8	-8
717512 Stepen specijaliste – Crnogorski jezik i južnoslovenske književnosti	2	10	0	-	10	-8
717569 Profesor muzičke grupe predmeta	2	10	0	-	10	-8
717583 Profesor gitare	0	8	0	-	8	-8
717610 Profesor hemije	2	10	0	-	10	-8
402003 Tehničar za kompjutersko konstruisanje i upravljanje	5	0	14	13	13	-8
104501 Komunalni higijeničar	4	11	1	1	12	-8
106401 Trgovinski manipulant	0	6	1	1	7	-7

718615 Diplomirani muzički umjetnik - Akordeonista	1	7	1	1	8	-7
307201 Zaštitar imovine - portir	4	9	2	2	11	-7
717570 Profesor likovne grupe predmeta	0	6	0	-	6	-6
300911 Uređivač zelenih površina	0	5	0	-	5	-5
712605 Diplomirani inženjer elektrotehnike	0	5	0	-	5	-5
204701 Pomoćnik molera - farbara	0	5	0	-	5	-5
717585 Profesor violine	0	5	0	-	5	-5
719001 Ljekar opšte medicine	0	5	0	-	5	-5
201972 Pomoćnik vodoinstalatera	2	6	1	1	7	-5
305602 Vozač putničkog automobila	0	4	1	1	5	-5
406516 Poslastičar	3	7	1	1	8	-5
718272 Diplomirani defektolog - logoped	1	5	1	1	6	-5
509231 Laboratorijski tehničar - biohemijski smer	0	4	1	1	5	-5
729082 Specijalista fizikalne medicine i rehabilitacije	0	3	2	2	5	-5
717597 Pedagogija - stepen specijaliste	13	3	16	15	18	-5
718215 Pedagog	10	12	3	3	15	-5
409010 Medicinsko-laboratorijski tehničar	3	3	5	5	8	-5
715297 Stepen specijaliste – Menadžment u građevinarstvu	1	0	6	6	6	-5

I u primorskom regionu se uočava značajan broj zanimanja iz oblasti vaspitanja i obrazovanja, i to sa primjetno velikim nominalnim vrijednostima deficita. Iz tog razloga za ta zanimanja, urađena je i dodatna analiza.

Oblast vaspitanje i obrazovanje – broj škola i predškolskih ustanova, oglašanih slobodnih radnih mjesta, zapošljavanja

Tabela 22

Primorski region	Broj škola koje su raspisivale oglase	Oglašena slobodna radna mjesta	Realizovan oglas - ishod oglasa - zaposljavanje	Ponovljeni i nerealizovani oglasi
Predškolsko vaspitanje, vaspitač, nastavnik	24	61	32	34
717502 Profesor razredne nastave	21	60	29	8
717601 Profesor matematike	24	52	8	16 28
717602 Profesor fizike	15	27	7	5

717596 Predškolsko vaspitanje - stepen specijaliste	9	24	30	7
717832 Profesor grupe predmeta ugostiteljstva i turizma	1	19	17	3
717534 Profesor engleskog jezika	22	32	17	2
717731 Profesor računarske grupe predmeta	7	16	3	6
717510 Profesor istorije	8	16	2	0
717586 Profesor klavira	3	7	0	0
717501 Profesor vaspitanja predškolske djece	13	23	4	5
717531 Profesor njemačkog jezika	7	9	3	0
717512 Stepen specijaliste – Crnogorski jezik i južnoslovenske književnosti	4	8	4	1
717569 Profesor muzičke grupe predmeta	7	11	2	1
717583 Profesor gitare	4	5	0	6
717610 Profesor hemije	8	10	3	3

I u primorskom regionu broječani iskaz deficita pojedinih zanimanje je veći nego sto je realno jer su više puta oglašavana ista radna mjesta zbog nerealizacije. To je iskazano kroz nerealizovane i ponovljene oglase. Tabela 22

Tako su, na primjer, u 24 školske ustanove raspisana 52 oglasa za profesora matematike, a realizovalo se svega 8. Ponovljeno i nerealizovano je 16 oglasa, dok se na evidenciji nezaposlenih tokom 2021. godine nalazilo svega jedno lice. Ovakav ishod ukazuje da je deficit ovog zanimanja manja nego što pokazuju brojevi.

Slično je i sa ostalim zanimanjima vaspitanja i obrazovanja koja su data u tabeli.

2. Zapošljavanje i rad stranaca u Crnoj Gori

Zapošljavanje i rad stranaca u Crnoj Gori uređeni su Zakonom o strancima („Sl. list Crne Gore“, broj 12/2018 od 23.02.2018. godine) i Zakonom o izmjenama i dopunama Zakona o strancima („Sl. list Crne Gore“, broj 3/2019 od 15.01.2019. godine). Zakonom je dat okvir uvrđivanja broja radnih dozvola za strance, odnosno definisano je da Vlada godišnje utvrđuje broj radnih dozvola za strance – kvote.

Odlukom o utvrđivanju godišnjeg broja dozvola za privremeni boravak i rad stranaca za 2021. godinu ("Sl. list CG", br. 117/2020 od 7.12.2020. godine, stupila na snagu 15.12.2020. godine, a primjenjuje se od 1.1.2021. godine), utvrđen je broj radnih dozvola za strance za 2021. godinu u ukupnom broju od 20.454. Od ovog broja izdvojeno je 5.000 radnih dozvola koje se mogu dodatno rasporediti od strane organa državne uprave nadležnog za poslove rada, za pojedine namjene, a u skladu sa potrebama tržišta rada, na zahtjev Zavoda za zapošljavanje Crne Gore.

Prema podacima iz Ministarstva unutrašnjih poslova, kao nadležnog za izdavanje²⁹ dozvola za privremeni boravak i rad stranaca, u2021. godine izdate su 20.580 dozvole za privremeni boravak i rad stranaca (12.785 u kvoti i 7.795 van kvote) što je za 1.226 ili 6,33%

dozvola više u odnosu na isti period 2020. godine (ukupno izdato 19.354, 11.289 u kvoti i 8.065 van kvote).

Od ukupno izdatih dozvola za privremeni boravak i rad stranaca u kvoti, posmatrano prema vrstama dozvola, 89,89% je izdato za zapošljavanje stranaca (11.493), a 10,11% za sezonsko zapošljavanje stranaca (1.292).

U utrošenim kvotama za privremeni boravak i rad stranaca stranaca u 2021. godini, pretežno učešće (79,65%), imaju četiri djelatnosti: građevinarstvo, usluge smještaja i ishrane, ostale uslužne djelatnosti i trgovina.

Utrošenost kvote u odnosu na raspoređenu kvotu u 2021. godini je na nivou 72%. Utrošenost kvota prema vrstama dozvola je kod zapošljavanja stranaca – 82%, dok je za sezonsko zapošljavanje 34%.

Djelatnosti u kojima je najmanja utrošenost kvota u odnosu na raspoređenu tokom 2021. godine su: finansijske djelatnosti i djelatnosti osiguranja (36% od raspoložive kvote) i usluge smještaja i ishrane (46% od raspoložive kvote), a najveća utrošenost kvota u građevinarstvu (92,64% od raspoložive kvote) i poslovanju nekretninama (85% od raspoložive kvote).

Tabela 23

Pregled izdatih dozvola za privremeni boravak i rad stranaca stranaca po djelatnostima u 2021. godini

Tabela 23

DJELATNOST	Raspoređena kvota za 2021.			Izdane radne dozvole u 2021.			Indeks utrošenosti kvota		
	Dozvole za zapošljavanje stranaca	Dozvole za sezonsko zapošljavanje stranaca	Ukupno	Dozvole za zapošljavanje stranaca	Dozvole za sezonsko zapošljavanje stranaca	Ukupno	Dozvole za zapošljavanje stranaca	Dozvole za sezonsko zapošljavanje stranaca	Ukupno
A. Poljoprivreda, šumarstvo i ribarstvo	160	370	530	160	237	397	100.00	64.05	74.91
B. Rudarstvo	90	0	90	56	0	56	62.22		62.22
C. Prerađivačka industrija	370	30	400	302	6	308	81.62	20.00	77.00
D. Snabdijevanje električnom energijom, gasom, parom i klimatizacija	70	0	70	48	0	48	68.57		68.57
E. Snabdijevanje vodom; upravljanje otpadnim vodama, kontrolisanje procesa uklanjanja otpada i slične aktivnosti	100	0	100	81	0	81	81.00		81.00
F. Građevinarstvo	5025	100	5125	4731	17	4748	94.15	17.00	92.64
G. Trgovina na veliko i trgovina na malo; popravka motornih vozila i motocikala	1000	102	1102	761	17	778	76.10	16.67	70.60
H. Saobraćaj i skladištenje	370	90	460	250	27	277	67.57	30.00	60.22
I. Usluge smještaja i ishrane	2500	2478	4978	1622	681	2303	64.88	27.48	46.26
J. Informisanje i komunikacije	530	20	550	393	3	396	74.15	15.00	72.00
K. Finansijske djelatnosti i djelatnost osiguranja	80	0	80	29	0	29	36.25		36.25
L. Poslovanje nekretninama	90	10	100	83	2	85	92.22	20.00	85.00
M. Stručne, naučne, inovacione i tehničke djelatnosti	605	10	615	322	0	322	53.22		52.36
N. Administrativne i pomoćne uslužne djelatnosti	193	8	201	154	1	155	79.79	12.50	77.11
O. Državna uprava i odbrana; Obavezno socijalno osiguranje	0	0	0	0	0	0			

P.Obrazovanje	100	0	100	61	0	61	61.00		61.00
Q.Zdravstvena i socijalna zaštita	200	0	200	151	0	151	75.50		75.50
R.Umjetnost,zabava i rekreacija	240	40	280	205	19	224	85.42	47.50	80.00
S.Ostale uslužne djelatnosti	2260	510	2770	2074	280	2354	91.77	54.90	84.98
T.Djelatnost domaćinstva kao poslodavca; Djelatnost domaćinstava koja proizvode robu i usluge za sopstvene potrebe	8	4	12	7	2	9	87.50	50.00	75.00
U.Djelatnost eksteritorijalnih organizacija i tijela	6	0	6	3	0	3	50.00		50.00
UKUPNO	13997	3772	17769	11493	1292	12785	82.11	34.25	71.95

Već duži niz godina crnogorsko tržište rada je veoma interesantna destinacija za sezonsko zapošljavanje radne snage iz zemalja, prije svega neposrednog okruženja, a i šire. Razlog za povećano zapošljavanje stranaca posebno iz susjednih zemalja je rad na sezonskim poslovima, a najčešće rad u djelatnostima građevinarstva, turizma i trgovine.

Kada je u pitanju zapošljavanje stranaca po zemlji porijekla, najviše dozvola za privremeni boravak i rad stranaca izdato je licima iz Srbije, Turske, Ruske federacije, Bosne i Hercegovine, Albanije i Kosova – 80,64% od ukupnog broja izdatih radnih dozvola.

Najveći broj dozvola za privremeni boravak i rad stranaca izdat je licima iz Srbije – 4.721 ili 22,94% od ukupnog broja izdatih radnih dozvola, Turske- 4.318 ili 20,98% i Ruske federacije – 2.602 ili 12,64%.

Najveći broj izdatih dozvola za privremeni boravak i rad stranaca u kvoti je izdato licima iz Srbije (3.601), Turske (2.323), Kosova (1.403) i Albanije (1.370) – Tabela 24.

Pregled izdatih dozvola za privremeni boravak i rad stranaca prema državama porijekla

Tabela 24

Država	U kvoti	%	Van kvote	%	Ukupno (uk+vk)	%
Srbija	3601	28.17	1120	14.37	4721	22.94
Turska	2323	18.17	1995	25.59	4318	20.98
Bosna i Hercegovina	1345	10.52	508	6.52	1853	9.00
Albanija	1370	10.72	115	1.48	1485	7.22
Kosovo	1403	10.97	214	2.75	1617	7.86
Ruska federacija	1099	8.60	1503	19.28	2602	12.64
Ukrajina	514	4.02	485	6.22	999	4.85
Sjeverna Makedonija	475	3.72	132	1.69	607	2.95
Ostale države	103	0.81	82	1.05	185	0.90
Bjelorusija	46	0.36	71	0.91	117	0.57
Hrvatska	32	0.25	511	6.56	543	2.64
Kina	35	0.27	36	0.46	71	0.34
Kazahstan	22	0.17	93	1.19	115	0.56
Velika Britanija	7	0.05	2	0.03	9	0.04

Jordan	34	0.27	83	1.06	117	0.57
SAD	21	0.16	79	1.01	100	0.49
Njemačka	33	0.26	43	0.55	76	0.37
Azerbejdžan	21	0.16	110	1.41	131	0.64
Italija	16	0.13	23	0.30	39	0.19
Poljska	16	0.13	13	0.17	29	0.14
Rumunija	14	0.11	53	0.68	67	0.33
Francuska	13	0.10	16	0.21	29	0.14
Grčka	11	0.09	48	0.62	59	0.29
Slovenija	15	0.12	15	0.19	30	0.15
Mađarska	9	0.07	10	0.13	19	0.09
Bugarska	10	0.08	22	0.28	32	0.16
Izrael	10	0.08	12	0.15	22	0.11
Egipat	9	0.07	9	0.12	18	0.09
Argentina	2	0.02	7	0.09	9	0.04
Kuba	4	0.03	3	0.04	7	0.03
Malezija	3	0.02	19	0.24	22	0.11
Južnoafrička republika	4	0.03	11	0.14	15	0.07
Iran	13	0.10	18	0.23	31	0.15
Indija	4	0.03	5	0.06	9	0.04
Brazil	3	0.02	2	0.03	5	0.02
Kolumbija	130	1.02	325	4.17	455	2.21
Nepoznato	15	0.12	2	0.03	17	0.08
UKUPNO	12785	100	7795	100	20580	100

Posmatrano prema opštinama sjedišta poslodavaca, većina dozvola za privremeni boravak i rad stranaca je izdato u Podgorici, Budvi, Herceg Novom, Tivtu i Baru – 81,4% i to u kvoti 84,4% i 91,1% van kvote (Tabela 25).

**Izdane dozvole za privremeni boravak i rad stranaca
prema opštinama sjedišta poslodavca**

Tabela 25

Opština	U kvoti	%	Van kvote	%	Ukupno	%
Andrijevića	2	0.02	0	0	2	0.02
Berane	27	0.21	4	0.05	31	0.26
Budva	3645	28.51	1938	24.86	5583	53.37
Bijelo Polje	91	0.71	38	0.49	129	1.2
Bar	1154	9.03	923	11.84	2077	20.87
Cetinje	45	0.35	35	0.45	80	0.8
Danilovgrad	56	0.44	24	0.31	80	0.75
Golubovci	83	0.65	23	0.3	106	0.95
Gusinje	1	0.01	0	0	1	0.01
Herceg Novi	1110	8.68	1066	13.68	2176	22.36
Kolašin	19	0.15	6	0.08	25	0.23
Kotor	587	4.59	219	2.81	806	7.4
Mojkovac	18	0.14	7	0.09	25	0.23

Nikšić	243	1.9	55	0.71	298	2.61
Podgorica	3943	30.84	2467	31.65	6410	62.49
Plav	18	0.14	1	0.01	19	0.15
Petnjica	0	0	0	0	0	0
Pljevlja	37	0.29	13	0.17	50	0.46
Plužine	6	0.05	0	0	6	0.05
Rožaje	44	0.34	22	0.28	66	0.62
Šavnik	5	0.04	2	0.03	7	0.07
Tivat	938	7.34	707	9.07	1645	16.41
Tuzi	174	1.36	25	0.32	199	1.68
Ulcinj	493	3.86	140	1.8	633	5.66
Žabljak	19	0.15	3	0.04	22	0.19
Nepoznato	27	0.21	77	0.99	104	1.2
Ukupno	12785	100	7795	100	20580	100

Izdane radne dozvole u kvoti u 2021. godini prema zanimanju

Tabela 26

Zanimanje	Ponuda	Izdane radne dozvole u kvoti
1 DIREKTORI		
121 Rukovodioci/direktori poslovnih usluga i administracije		61
132 Rukovodioci/direktori u prerađivačkoj industriji, rudarstvu, građevinarstvu i distribuciji		10
UKUPNO		71
2 STRUČNJACI I UMJETNICI		
211 Stručnjaci fizičkih i geo - nauka	25	14
2111 Fizičari	14	7
2114 Geolozi i geofizičari	11	7
212 Matematičari, aktuari(stručnjaci osiguranja) i statističari	183	3
213 Stručnjaci bioloških nauka	70	1
2131 Biolozi, botaničari, zoolozi i srodni stručnjaci	70	1
214 Stručnjaci tehničkih nauka(osim elektrotehničkih nauka)	851	106
2142 Građevinski inženjeri	329	57
2144 Mašinski inženjeri	200	23
2145 Hemijski inženjeri i tehnolozi	241	4
2146 Iženjeri i tehnolozi rud.metalurgije i srodni struč.	78	11
2149 Stručnjaci tehničkih nauka koji nisu klasifikovani na drugom mjestu	3	11
215 Inženjeri elektrotehničkih nauka	391	39
2151 Inženjeri energetike	174	10
2152 Inženjeri elektronike	209	12
2153 Inženjeri telekomunikacija	8	17

216 Arhitekta, urbanisti, geodete i dizajneri	367	74
2161 Arhitekta	217	61
2162 Arhitekta za uređenje prostora	13	3
2163 Dizajneri proizvoda i odjeće i kreatori	9	2
2165 Kartografi i geodete	18	2
2166 Grafički i multimedijski dizajneri	110	6
221 Ljekari/doktori medicine i doktori specijalisti	144	76
2211 Ljekari/doktori medicine	134	29
2212 Ljekari/ doktori specijalisti	10	47
222 Stručnjaci zdravstvene njege i babinstva	169	2
225 Veterinari	12	10
2250 Veterinari	12	
231 Nastavno osoblje u visokom obrazovanju	3	6
2310 Nastavno osoblje u visokom obrazovanju	3	10
232 Nastavnici stručnog obrazovanja	12	42
2320 Nastavnici u nižem, srednjem i višem stručnom obrazovanju	12	42
235 Ostali stručnjaci za obrazovanje i vaspitanje u nastavi)	38	9
2354 Ostali nastavnici muzike (van redovnog školovanja)	4	1
2359 Stručnjaci za obrazovanje i vaspitanje (u nastavi) koji nisu klasifikovani na drugom mjestu	34	8
241 Stručnjaci za finansije	565	98
2411 Stručnjaci računovodstva	198	40
2413 Finansijski analitičari	3	47
2412 Finansijski i investicioni savjetnici	364	11
242 Stručnjaci administracije	1	5
251 Stručnjaci za razvoj i analizu softvera i aplikacija	45	112
252 Stručnjaci za baze podataka i mreže	29	21
2523 Stručnjaci za računarske mreže/kompjutersko umrežavanje	29	21
261 Pravni stručnjaci		9
2619 Pravni stručnjaci koji nisu klasifikovani na drugom mjestu		9
263 Stručnjaci društvenih nauka i religije		31
264 Književnici, novinari i lingvisti	516	4
2642 Novinari	293	1
2643 Prevodioci, tumači i ostali lingvisti	223	3
265 Umjetnici - stvaraoci i izvođači	104	35
2652 Muzičari - instrumentalisti, pjevači i kompozitori	101	18
2653 Plesači i koreografi	2	1
2657 Snimatelji i operateri audio-vizuelne opreme		1
2659 Umjetnici – stvaraoci i izvođači koji nijesu klasifikovani na drugom mjestu	1	15

UKUPNO	3563	693
3 STRUČNI SARADNICI I TEHNIČARI		
311 Stručni saradnici i tehničari u oblasti fizike, hemije i tehničkih nauka	2449	7
3112 Stručni saradnici i tehničari u građevinarstvu	754	2
3113 Stručni saradnici i tehničari u energetici	1328	2
3114 Stručni saradnici i tehničari u elektronici	363	2
3119 Stručni saradnici i tehničari u oblasti fizike, hemije i tehničkih nauka koji nijesu klasifikovani na drugom mjestu	4	1
312 Nadzornici u rudarstvu, prerađivačkoj industriji (proizvodnji) i građevinarstvu		24
3122 Nadzornici u rudarstvu		3
3123 Nadzornici u građevinarstvu		21
313 Kontrolori i tehničari kontrole tehničko - tehnoloških procesa	7	5
314 Stručni saradnici i tehničari u prirodnim naukama i srodni stručni saradnici		1
315 Stručni saradnici i tehničari plovila i vazduhoplovstva	10	1
3153 Piloti aviona i srodni	10	1
321 Medicinski i farmaceutski tehničari	665	25
322 Stručni saradnici u zdravstvenoj njezi i babinstvu	881	1
324 Veterinarski tehničari i pomoćnici	200	4
325 Ostali zdravstveni tehničari i stručni saradnici	598	66
331 Stručni saradnici u oblasti finansija i matematike	250	11
3312 Stručni saradnici za kreditne poslove i zajmove	250	11
332 Stručni saradnici i posrednici u osiguranju i trgovini	881	2
333 Stručni saradnici u poslovnim uslugama	304	40
334 Administrativni i specijalizovani poslovni sekretari	6	171
342 Sportisti i sportsko -rekreativni radnici	87	8
343 Stručni saradnici u oblasti umjetnosti, kulture i kulinarstva	54	1
3433 Galerijski, bibliotečki , muzejski, arhivski saradnici i saradnici drugih ustanova zaštite kulturnih nasleđa	54	1
351 Stručni saradnici i tehničari za IKT i korisničku podršku	64	11
352 Stručni saradnici i tehničari telekomunikacija i emitovanja	442	6
3522 Stručni saradnici i tehničari za telekomunikacionu tehniku	442	6
UKUPNO	6898	384
4 SLUŽBENICI ZA ADMINISTRATIVNE POSLOVE		
411 Službenici za opšte administrativne poslove	177	567
421 Blagajnici, službenici novčane naplate i srodni službenici	3	128
422 Službenici na informisanju stranaka i srodni službenici	1958	40
431 Knjigovodstveni, finansijski, statistički i obračunski službenici	93	40

432 Službenici za evidentiranje u proizvodnji, skladištenju i transportu	189	5
441 Ostali administrativni službenici	647	19
UKUPNO	3067	799
5 ZANIMANJA U USLUGAMA I TRGOVINI		
511 Turistički pratioci i vodiči, stjuardi i kondukteri	3	6
512 Kuvari	2128	92
5120 Kuvari	2128	92
513 Konobari i barmeni	1700	145
5131 Konobari	1696	129
5132 Barmeni	4	16
514 Zanimanja za njegu ljepote (uljepšavanje) i srodna zanimanja	1696	48
5141 Frizeri i srodni	1646	22
5142 Kozmetičari i srodni	50	26
515 Kućepazitelji i nadzornici u zgradama	2	5
516 Ostala zanimanja ličnih usluga	1	3
522 Prodavci i trgovci u radnjama	3128	216
5223 Prodavci u radnjama /prodavnicama /Pomoćnici prodaje u radnjama	3128	216
523 Kasiri i biletari	1	10
524 Ostala zanimanja u trgovini	1593	11
532 Zanimanja za zdravstvenu ličnu njegu i pomoć u zdravstvenim i srodnim ustanovama	0	2
541 Zanimanja obezbjeđenja i zaštite	4	6
5414 Zanimanja obezbjeđenja imovine i lica	3	1
5419 Zanimanja obezbjeđenja i zaštite koja nijesu klasifikovana na drugom mjestu	1	5
UKUPNO	10256	544
6 ZANIMANJA U POLJOPRIVREDI, ŠUMARSTVU I		
611 Zanimanja u baštovanstvu i ratarstvu za potrebe tržišta	72	154
612 Uzgajivači domaćih životinja i srodni	21	1
622 Uzgajivači riba, ribolovci, lovci i zamkari	0	1
UKUPNO	93	156
7 ZANATSKA I SRODNA ZANIMANJA		
711 Izvođači osnovnih građevinskih radova	281	4054
7111 Graditelji montažnih objekata	7	2
7112 Zidari i srodni	138	104
7113 Obradivači kamena i kamenoresci	0	12
7114 Armirači, betonirci i finišeri betona i srodni	42	35
7115 Tesari i građevinski stolari	90	53
7119 Izvođači osnovnih građevinskih radova koji nijesu klasifikovani na drugom mjestu	4	3848

712 Izvođači završnih građevinskih radova	431	107
UKUPNO 7122 poštavljači podnih i zidnih obloga i keramičari	85	31
7123 Gipsari i fasaderi	5	50
7124 Izolateri	1	1
7125 Stakloresci i zastakljivači	2	2
7126 Vodoinstalateri i monter i cjevovoda	196	21
7127 Instalateri i mehaničari sistema za klimatizaciju i rashlađivanje	142	2
713 Izvođači završnih zanatskih radova u građevinarstvu i srodna zanimanja	40	41
7131 Moleri i srodni	29	31
7132 Farbari i lakireri	11	10
721 Kalupari, livci, zavarivači, limari, monter i metalnih konstrukcija i srodni	303	54
7212 Zavarivači i rezači plamenom	135	41
7213 Limari	150	11
7214 Izrađivači i monter i metalnih konstrukcija	18	2
722 Kovači, alatničari i srodna zanimanja		1
723 Mehaničari i serviseri mašina	2305	24
7231 Mehaničari i serviseri motornih vozila	1369	19
7232 Aviomehaničari i serviseri	2	1
7233 Mehaničari i serviseri poljoprivrednih i industrijskih mašina	934	4
731 Umjetničke zanatlije ručnim alatima	72	3
732 Štampari i srodna zanimanja	72	7
7321 Zanimanja pripreme za štampu	29	4
7322 Štampari	13	2
7323 Doradivači štampe i knjigovesci	30	1
741 Instalateri i serviseri električne opreme	1232	36
7411 Električari i elektroinstalateri u građevinskim objektima		26
7412 Elektromehaničari i podešavači električne opreme	1138	4
7413 Instalateri i serviseri električnih vodova/instalacija i mreža	94	6
742 Instalateri i serviseri elektronske i telekomunikacione opreme, mašina i uređaja	910	5
751 Prerađivači prehrambenih proizvoda i srodna zanimanja	316	121
7511 Mesari, obrađivači ribe i srodni pripremači hrane	138	27
7512 Pekari, poslastičari i proizvođači konditorskih proizvoda	178	94
752 Obradivači drveta, stolari i srodni obradivači	73	18
7521 Zanimanja primarne obrade drveta	0	3
7522 Stolari i srodni	73	15
753 Proizvođači odjeće i srodni proizvođači	1015	4
7531 Krojači, krznari i šeširdžije	812	1
7532 Modelari odjeće i srodni	203	3
754 Ostale zanatlije i srodna zanimanja	0	3
UKUPNO	6114	4478

8 RUKOVODIOCI POSTROJENJIMA I MAŠINAMA, MONTERI I VOZAČI		
811 Rukovaoci rudarskim i postrojenjima za preradu nemetala	66	17
814 Rukovaoci mašinama za proizvodnju i preradu gume, plastike i papira	12	2
817 Rukovaoci mašinama i uređajima u procesu primarne obrade drveta i proizvodnje papirne mase i papira	197	1
8172 Rukovaoci mašinama i uređajima za preradu drveta	197	1
818 Rukovaoci ostalim stacioniranim postrojenjima i mašinama	10	11
821 Monteri proizvoda, mašina i opreme	242	72
8211 Monteri mehaničkih mašina	63	3
8212 Monteri električne i elektronske opreme	179	8
8219 Monteri koji nijesu klasifikovani na drugom mjestu		61
831 Mašinovođe i srodna zanimanja	47	4
832 Vozači automobila, dostavnih vozila i motocikala	276	77
833 Vozači teških teretnih vozila i autobusa	31	142
8331 Vozači autobusa, trolejbusa i tramvaja	9	36
8332 Vozači teških teretnih vozila i kamiona	22	106
834 Rukovaoci pokretnom mehanizacijom	75	36
8342 Rukovaoci mehanizacijom za zemljane radove i srodni	66	31
8343 Rukovaoci kranovima, dizalicama i srodni	6	4
8344 Rukovaoci pretovarnom mehanizacijom	3	1
835 Brodska posada i srodna zanimanja	5	7
UKUPNO	961	369
9 JEDNOSTAVNA ZANIMANJA		
911 Čistači i pomoćno osoblje u domaćinstvima, hotelima i poslovnim prostorima	43	2915
912 Zanimanja za ručno pranje, čišćenje vozila, prozora, veša i srodna zanimanja ručnog čišćenja	2	2
921 Jednostavna zanimanja u poljoprivredi, šumarstvu i ribarstvu	17	257
931 Jednostavna zanimanja u rudarstvu i građevinarstvu	0	539
932 Jednostavna zanimanja u prerađivačkoj industriji	5	28
933 Jednostavna zanimanja u transportu i skladištenju	5	4
941 Pomoćnici u pripremi hrane	138	1153
961 Zanimanja na uklanjanju otpada i čišćenju javnih površina	4	58
962 Ostala jednostavna zanimanja	4	335
UKUPNO	218	5291
UKUPNO CRNA GORA=	31170	12785

Ukupna ponuda radne snage u toku posmatranog perioda za zanimanja obuhvaćena Odlukom³⁸ o utvrđivanju godišnjeg broja dozvola za privremeni boravak i rad stranaca za 2021. godinu je 31.170 lica, dok su izdate 12.785 radne dozvole u kvoti.

Najviše radnih dozvola izdato je u grupama zanimanja: jednostavna zanimanja (5.291), zanatska i srodna zanimanja (4.478) i službenici za administrativne poslove (7.99), što čini 82,66% od ukupnog broja izdatih radnih dozvola u kvoti.

U periodu 1.1-31.12.2021. godine ako posmatramo odnos ponude i izdatih radnih dozvola u kvoti, izdate radne dozvole čine 41,02% ponude radne snage (31.170:12.785).

Kod određenog broja zanimanja evidentirana je veća ponuda radne snage u odnosu na broj izdatih radnih dozvola.

Na osnovu svega navedenog strana radna snaga bi se u značajnijem obimu mogla supstituisati domaćom radnom snagom.

Zaključak

Tokom 2022. godine u Zavodu za zapošljavanje Crne Gore je realizovano istraživanje koje se odnosi na deficitarna zanimanja na crnogorskom tržištu rada (na nivou države i regiona – središnji, južni i sjeverni). Za potrebe istraživanja su korišćeni podaci koje Zavod vodi kroz zakonom propisane evidencije o nezaposlenim licima i prijavljenim slobodnim radnim mjestima od strane poslodavaca, kao i podaci o izdatim radnim dozvolama za rad i zapošljavanje stranaca koje vodi MUP Crne Gore.

Deficitarnost zanimanja pojmovno se definiše kao veća tražnja od ponude radne snage sa određenim zanimanjima ili veće zapošljavanje od ponude ili tražnje. Deficitarnost zanimanja je kompleksna kategorija i mora se posmatrati sa više aspekata i to sa makro i regionalnog, sa aspekta određenog jaza između znanja i vještina koje nezaposleni sa određenim zanimanjima posjeduju i znanja i vještina koje traže poslodavci, a u značajnoj mjeri zavisi od teritorijalne raspoređenosti ponude i tražnje kao i od mobilnosti radne snage. Određena zanimanja, posebno u ugostiteljstvu i turizmu, saobraćaju i ličnim uslugama, mogu biti deficitarna u nekom dijelu države (primorski region) i u određenom periodu (ljetnji), a da su ta ista zanimanja suficitarna u ostalim djelovima Crne Gore i suficitarna u tom regionu u ostalim periodima godine.

Deficitarnost zanimanja prikazana kroz odnos ponude na evidenciji nezaposlenih ZZZCG, tražnje poslodavaca (oglašanih slobodnih radnih mjesta) i zapošljavanja sa evidencije nezaposlenih upućuje na sledeće:

Posmatrano prema nivoima klasifikacija obrazovanja, najviše izražena deficitarnost je okviru II nivoa, to kod grupe zanimanja iz oblasti turizma i ugostiteljstva i građevinarstva, kod III nivoa klasifikacija u oblasti ugostiteljstva i i turizma, saobraćaja i građevinarstva i kod visokoškolaca u okviru grupa zanimanja: nastavnici prirodno – matematičke struke, nastavnici tehničko – tehnološke struke i medicinari. Poslodavci su prilikom oglašavanja radnih mjesta sa visokoškolskim zanimanjima, uglavnom, davali prednost zanimanjima VII nivoa kvalifikacije, dok su zanimanja VI nivoa tražili u značajno manjem obimu;

Prema podacima iz Ministarstva unutrašnjih poslova, kao nadležnog za izdavanje dozvola za privremeni boravak i rad stranaca, u 2021. godini izdate su 20.580 dozvole za rad i zapošljavanje stranaca (12.785 u kvoti i 7.795 van kvote). U utrošenim kvotama za zapošljavanje stranaca u 2021. godini, pretežno učešće (79,65%), imaju četiri grupe zanimanja: građevinarstvo, usluge smještaja i ishrane, ostale uslužne djelatnosti i trgovina. Posmatrano prema opštinama sjedišta poslodavaca, većina dozvola za privremeni boravak i rad stranaca je izdato u Podgorici, Budvi, Herceg Novom, Tivtu i Baru – 81,4% i to u kvoti 84,4% i 91,1% van kvote.

U narednoj tabeli prikazana su deficitarna zanimanja u Crnoj Gori, grupisana ponovoima kvalifikacije obrazovanja (II, III, IV i visokoškolci – VI, VII i VIII nivo)

II NIVO KVALIFIKACIJA OBRAZOVANJA	III NIVO KVALIFIKACIJA OBRAZOVANJA	IV NIVO KVALIFIKACIJA OBRAZOVANJA	VISOKO OBRAZOVANJE (VI, VII, VIII NIVO KVALIFIKACIJA OBRAZOVANJA)
Zanimanja turizma i ugostiteljstva	Zanimanja turizma i ugostiteljstva	Medicinari	Nastavnici prirodno matematičke struke
Sobarica	Točilac pića	Medicinska sestra	Profesori: matematike, fizike i hemije
Pomoćni ugostitelj	Ugostitelj	Medicinski tehničar	Medicinari
Servir	Saobraćaj	Rentgenski - radiološki tehničar	Doktor medicine
Pomoćni kuvar	Vozač teretnjaka	Zanimanja turizma i ugostiteljstva	Diplomirani farmaceut
Kupališni spasilac	Rukovalac sredstava unutrašnjeg transporta	Konobar	Specijalisti: interne medicine, radiodijagnostike, pedijatrije, anestezije s reanimacijom, ginekologije i akušerstva, opšte hirurgije, kliničke biohemije, medicine rada, neuropsihijatrije, medicinske mikrobiologije, kardiologije, neonatologije, otolaringologije, psihijatrije, urologije, oftalmologije, patološke anatomije, epidemiologije
Pripremač pica	Građevinarstvo	Recepcioner	Ljekar opšte medicine
Pripremač namirnica	Građevinski gipsar	Domaćica smještajnih jedinica	Specijalista strukovna medicinska sestra/tehničar
Roštiljdžija	Trgovina	Ostali	Veterinar
Hotelski vratar	Kasir	Domar	Vaspitači i nastavnici društveno-humanističke oblasti
Pomoćnik pekara	Prodavac u maloprodaji prehrambene robe	Vatrogasac	Profesor vaspitanja predškolske djece, vaspitač, specijalista
Građevinarstvo	Ostali	Prodavac naftnih derivata i gasa	Profesor razredne nastave, vaspitač, specijalista, profesor
Pomoćni građevinski radnik	Maser - kupeljar	Vaspitač	Profesor klavira, profesor muzičke grupe predmeta, profesor gitare, profesor flaute, profesor harmonike, profesor violine, profesor violončela
Vozač viljuškara	Zaštitar imovine - portir	Tehnički asistent scenografa	Profesor likovne grupe predmeta
Kranovođa	Proizvođač bilja	Arhivar	Profesor njemačkog jezika
Pomoćnik armirača	Motomehaničar	Sportsko - rekreativni demonstrator	Profesor psihologije
Trgovina		Pregledač željezničkih kola	Profesor maternjeg jezika
Dostavljač robe			Profesor biologije
Ostali			Profesor opštetehničkog obrazovanja
Perač rublja			Profesor veterinarske grupe predmeta
Pomoćnik cvjećara - vrtlara			Profesor pravne grupe predmeta

Punilac naftnih derivata			Profesor ekonomske grupe predmeta
Relaksacioni maser			Nastavnici tehničkotehnološkog smjera
Pomoćni tekstilni radnik			Profesor računarske grupe predmeta
Kurir			Profesor opštetehtničkog obrazovanja
Pomoćni - priučeni monter - instalater			Ostali
Pomoćnik instalatera klimatizacije			Diplomirani inženjer građevinarstva
Pomoćnik cvjećara – vrtlara			Informatičar
Pomoćnik živinara			Diplomirani inženjer elektrotehnike za energetiku
Pomoćnik sladara			Diplomirani mašinski inženjer
Pomoćnik brodstolara			Diplomirani inženjer arhitekture
Pomoćnik elektromontera energetskih mašina i uređaja			Diplomirani muzičar
Pomoćnik izrađivača električnih mašina i opreme			Strukovni menadžer gastronomije
			Programer informacionog sistema
			Magistar mašinstva za obradu drveta
			Profesor veterinarske grupe predmeta
			Profesor pravne grupe predmeta
			Profesor ekonomske grupe predmeta
			Bibliotekar
			Fizičar
			Defektolog
			Profesor građevinske grupe predmeta
			Matematičar

- Djelatnosti koje su se izdvojile kao deficitarne u tri crnogorska regiona su: za **primorski** region usluge smještaja i ishrane, trgovina i građevinarstvo, u **središnjem** zanimanja iz oblasti građevinarstva, informaciono komunikacionih tehnologija (ICT) i usluga smještaja i ishrane i u **sjevernom** regionu usluge smještaja i ishrane, trgovina i usluge. Isto tako, u sva tri regiona, kao deficitarna izdvojila su se i neka zanimanja vaspitanja i obrazovanja.
- Kvantitativni izraz deficita u pojedinim zanimanjima često ne predstavlja realni prikaz stanja na tržištu rada. Naime, ako je neadekvatan odziv nezaposlenih lica ili pak nezadovoljavaju uslove poslodavca na raspisani javni oglas, ponovo se oglašavaju slobodna radna mjesta čime se multiplicira broj traženih lica. Naročito je to zastupljeno kod nekih zanimanja iz oblasti obrazovanja i vaspitanja, što je detaljnije obrazloženo u Istraživanju;

- Posmatrano kroz odnos ponude, tražnje i zapošljavanja sa evidencije nezaposlenih, prema nivoima kvalifikacija obrazovanja, uočava se nesklad između ove tri kategorije, posebno kada su u pitanju odnos iskazane tražnje i zapošljavanja. Tako je kod II nivoa kvalifikacije obrazovanja tražnja veća od zapošljavanja 5,5 puta, kod I nivoa 2,3 puta, dok je kod visokog obrazovanja disproporcija najniža, 0,49 puta. Poslodavci, zbog nižih troškova prilikom zapošljavanja lica, posebno stranih državljana, kroz oglašena slobodna radna mjesta navode niže nivoe kvalifikacija, koje popunjavaju stranom radnom snagom i kadrom koji ima stečen neki od viših nivoa kvalifikacija. Da je tačna pretpostavka da povećanom tražnjom za zanimanjima sa nižim nivoom kvalifikacija obrazovanja, prije svega I i II nivoom, poslodavci projektuju zapošljavanje strane radne snage, govori nam i podatak da 41,38% ukupno izdatih radnih dozvola u 2021. godini su radne dozvole za jednostavna zanimanja;
- Najviše radnih dozvola izdato je u grupama zanimanja: jednostavna zanimanja (5.291), zanatska i srodna zanimanja (4.478) i službenici na administrativnim poslovima (799), što čini 82,66% od ukupnog broja izdatih radnih dozvola u kvoti;
- Da je moguće da domaća radna snaga u značajnijem obimu supstituiše stranu radnu snagu pokazuje i podatak da je ukupna ponuda radne snage u 2021. godine za zanimanja za koja su izdate radne dozvole u kvoti 31.170 lica, dok su u posmatranom period izdate 12.785 dozvole za rad i zapošljavanje stranaca u kvoti.